

تربیه ستونی

آذربایجان خلق معارف قومیسارلیغی فعال معارف ایشجیاری
قونفرانسی حقیقنده ماتیریاللار .

I

اجلاس لرک مضبطه سی .

۱۹۲۴ سنه سی سنتیابر آینک آلتیسیندا سحر ساعت اون برده باکوده
عالی به داغوزی آنستیتونی بناسینده آذربایجان معارف قومیسارلیغی نیک
چاغیرماسیله قضا برنجی و ایکینجی درجه لی مکتب نماینده لرینک
دارالمعلمین و قضا معارف مدیرلرینک مشورت اجلاسی واقع
اولور . اجلاس خلق معارف قومیساری مصطفی قلییف یولداشک
ایلک سوزیله آچیلاراق آشاغیداکی یولداشلاردان عبارت ریاست
هیئت سی چیلیور : قلی زاده مصطفی ، افندی زاده محمد ، خلیفه زاده
محمد علی ، بنیادوف بشیر ، ویردیف حیدر ، افندی زاده غفور .
بونلاردان بنیادوف بشیر رئیس و خلیفه زاده ایله افندی زاده غفور
مضبطه کاتبی اولور . مذاکره اولوناچاق مسئله لر آشاغیداکی قاعده
اوزره ترتیب و قبول اولتور :

- ۱ . باش اجتماعی تربیه دائره سینک گلهجک فعالیتی .
- ۲ . باش سیاسی معارف دائره سینک فعالیتی .
- ۳ . انشآت اداره سینک فعالیتی .
- ۴ . یای به داغوزی قورصلری حققده معروضه .

۵. ئىشبات شەبەسىنىڭ مەروۇسەسى.
۶. يىكى تۈرك الفبائىسى ھەققىدە مەروۇسە.
۷. قۇمبەلەس فەن سىياھەت مەتۇدى ھەققىدە مەروۇسە.
۸. دارالمەلىمىن لار بەداغۇزى مەركىزى كىيى. مەروۇسە.
۹. جارى مەسىلەلەر.

بىرىنچى اجلاس و ايكىنچى اجلاس.

قرار وىرىلور :

مذاكرە اولتۇر :

عمومى اجلاس (۱) نومرولو
علاوۋدە گۈستىرلەن مەروۇسەبى
دەيگەلە بەرەك مەروۇسە نەك
تەزىسلىرىنى آشاغىسىندە كى
علاوۋە ايله قبول ايدىيور.

معارف قومىسازى قلى زادە
مصطفىا تربيە اجتماعيه شەبەسى
كلەجك فعاليتى ھەققىدە داڧلاد
وېرىيور .

داڧلاد و قرار ساعت ۱۰ دن ۶ بە قىر و ساعت بشدن
سكزە قدر دوام اېتمىشدر .

۳ و ۴ نجى اجلاس آيك ۷ سىندە واقع اولور.

عمومى اجلاس (۲) نومرولى
علاوۋدە گۈستىرلەن داڧلادى
دەيگەلە بەرەك تەزىسىنى آشا-
غىسىندە كى علاوۋە ايله قبول
ايدىيور .

عالى سىياسى ادارهسى نەك
كچمىش و كلەجك فعاليتى
ھەققىدە بولداش بىياد اوڧك
داڧلادى .

انشاآت شەبەسىنىڭ كەچىك
خالىتى حقنىدە بولداش مەارف
قۇمىسارى قولى زادە مەصفانك
داقلادى .
۳ نومرولو غلاوودە گۈستىرلەن
داقلادە غومومى اجلاس
لىستەنىڭ نەپتىندە گۈستىرلەن
قرارى وىرىيور .

اۈچ آيلىق باي پەداغۈزى
قورسلارنىڭ فەلىتى حقنىدە
بولداش وىردى زادە حىدرىك
داقلادى .
۴ نومرولو غلاوودە گۈستىرلەن
قاعدە اوزرە داقلادە دىگىلەنەرك
اجلاس غوموم طرفىدن قرار
وىرىيور .

قىد : اجلاس سحر ساعى ۱۰ دن ۲ بە قدر
و آقشام ساعى ۵ دن ۸ . قدر
دوام ايتىمىشدر .

۴ نەجى و ۵ نەجى اجلاس سەنتىابرىك ۸ نەدە واقع اولور .

نەشرىيات شەبەسى داقلادى
داقلادىچى مەحمدزادە جىلىل
بولداش .
داقلادە دىگىلەنەرك ۵ نومرولو
لىستەدە گۈستىرلەن قرارلر
وىرىلبور .

۸ نەجى و ۹ نەجى اجلاس سەنتىابرىك ۹ نەدە واقع اولور .

قىد : ۸ نەجى اجلاس تەزىس و قومىسبونلرىنىڭ
قرار و تەزىسلەر باقماسىلە كىچىمىشدر .

تەصرفات تەمالى حقنىدە بولداش
قولى زادە مەصفانك داقلادى .
داقلادە دىگىلەنەرك ۸ نومرولو
لىستەدە گۈستىرلەن قرارلر
وىرىلمىشدر .

اجلاس ساعى ۱۰ دن ۲ بە قدر و ساعى ۵ دن ۸ . قدر
دوام ايتىمىشدر .

۱۰ نجی و ۱۱ نجی اجلاسار ستیابرک ۱۰ نده واقع اولور.

۱۰ نجی اجلاس مشورت فوتوغرافر آلدیرماق .
هیئتینک فوطوغرافینی آلدیر-
ماقله کبچیر .

عمومی قرارلرک و تیزیلرک
مذاکره سی .
تیزیلر اوقوناراق عمومی
قرار ویریلیور .

اجلاس ساعت ۱۱ دن ۲ یه قدر و ساعت ۵ دن ۱۰ . قدر
دوام ایدیر و معارف قومیساری قولی زاده مصطفی بولداشک
تشویق و تبلیغ نطقبله ختم بولور .

II

مضبطه یه علاوه - ۱

باش اجتماعی تربیه دائره سنک گله جک فعالیتی حقنده

(قولی زاده مصطفی بولداشک معروضه سی و معروضه اوزهرینه اولان مباحثلر، تیزیلر و قرارلر)
صدر: ایلك سوز «تربیه اجتماعیه مدبرلکی نك گله جکده کی فعالیت بلانی»
خصوصده معارف قومیساری قولی یف مصطفی بولداش ویریلیور .
(معروضه)

معارف قومیساری قولی یف مصطفی بولداش:

یولداشلار!

تربیه اجتماعیه شعبه سی بو واقته قدر برچوق ایشلر گورمشدر.
انسانلق حالی اولمق اوزره موفقیتلرمز و عین زمانده نقصانلرمز
اوله جقدر؛ بز هر زمان نقصانلری او گرنمکه، دوزلتمکه، چالشمش
ینه ده چالشاجمز . نقصانلارنمزی کورمک گله جک فعالیتلرمزه

طوغری یوللار آچمق ایچون، مشورتلر، مذاکرہلر ایتملی بز۔
 بو سنہ قورصلرمدہ بابدیغمز تفتیشلر، قورص شورای معلمیندان
 آلدیغمز دافلادلر بزہ کوستردی که اوبری ییله نسبتاً برنجی
 درجہلی مکتب معلمربنی تدریس و تربیہ، حاضر لاق خصوصندہ
 بویوک آدیملر آتیلمشدر۔ بو برنجی درجہلی مکتبلرمزی اصلاح
 خصوصندہ اولدقجه ایلریله مک دیمکدر بونگلہ برابر ایکینجی
 درجہلی مکتبلرمزی دہ ینہ کوزدن قوبمہ مشز۔

بز ییلورز: مکتبلرمز ہلہ لگدہ شورا تشکیلاتہ اویماق، زحمت
 و شورا اصولی اوزرہ تدریس و تربیہ صاحبی اولمق ایچون
 سوک آدیمنی آتمہ میشدر۔ ہلہ بوقدر گنیش اصلاحلر ایچون
 آزی اون سنہ لازمدر۔ معارف و مکتب اصلاحاتی بردن برہ
 پایلہ جق ایشلردن دکلدر۔

بوگا اوزون زمان ایستہ، لکن بونگلہ برابر کیچن سنہ بہ
 نسبتاً بویال مکتبلرک تعلیم و تربیہ سندہ اولدقجه گنیش انقلابلر
 بابدیغمز بہ داغوزی قورصلرمزلہ ادعا ایدہ ییلہ جکز۔

بو سنہ قورصلرمزدہ ۱۳۰۰ قدر معلم تعلیم آلمقدہ ایدی۔
 بولردن بر جوغی دہ یگی اولہرق داخل اولمیشدی؛ بوسنہ کی
 قورص پروغراممز، طرز تعلیمز ایلہ دہا طوغریسی قورصلردن
 بو سنہ کوزلہ دبکمز غابہ ایلہ اوبری سنہ کیلر آراستہ بویوک
 فرقلر اولمیشدر۔

بووقہ قدر بزم ۱ نجی درجہلی مکتبلرمز سواد ایولرندن
 عبارت ایدی۔ اورالردہ بالکز اوقو - بازی او کرتیلوردی۔ تربیہ
 طرفی، شورا حکومتک تشکیلاتی جہنی، بزم تشکیلاتیمیزک حیاتی
 طرفی مکتبلرمزدہ معلمرمزدہ ییلکی یوق ایدی۔

اوبری طرفدن مکتبلرمزدہ تازہ اصول ایلہ تدریس و تربیہ

کیتیمہ یوردی. معلم رمز اسکی اصولہ یا بشمہ دیر: دھا طوغریسی
اسکی اصولی آتمہ نیک یولنی ییلیمہ یوردی دیر.

قضایرمزده اولان بو حال عینی ایله باکودوده واردی. بز
کیچن سنه بوراده یابدیغیمز تفتیش لرمزله بوک قناعت ایندک.
دیملک که مکتبلرمیز آذربایجان مقیاسنجه ضعیف حیاته اویماز
بر حالد ایدی. بو سنه کی قورصلرمزده تطبیق ایندیگیمز تازه
تعلیم پروگراملری، تشکیلاتلار، اجتماعیات و طبیعیات درسلری،
یگی مه تودلره، په داغوزی به عائد له تسیالر معلملرمزک علملرنده
فکرلرنده. طولایسیله مه تودلرنده بوبوک انقلاب عمله کورمشدرد.
دیملک اولیور که کله جک سنه برنجی درجه لی مکتبلرمزده
تعلیم و تربیه شورا حیاته اویغون و تازه اصول دائره سند کینمکه
جالشه یله حکمدر.

کیتمکه چالیشه یله جکدر دییورم. چونکه بردن بره کیده جکدر دیسم بایاق دیدیکم کبی تدریس و تعلیم عالمنده صوڭ قدمی معلملر تامیله آته جقدر دیمش اوله جقم بوده طوغری دکلدرد. هله بر چوق نقصانلرمز واردرد؛ اونلری ده کله جکده قورصلر قونفرانسلر و سائره ار واسطه سیله دوزاتملی یز.

ایکنجی درجهای مکتبلره کاند کده دییه یایرم که بزده تضاردم دارالمعلمینلر و تخیق و ملردن باشقه جدی ایکنجی درجهلی مکتبه آزدی. بر چوق تضارلر ایکنجی درجهلی مکتبلری برنجی درجهلی مکتبدن ده ضعیف ایدی. باکوده ییه روس مکتبلری و بر نیجه ایکنجی درجهلی مکتبلر چیقلیق شرطیله احوال بویله ایدی. بونگده سببی بولد اشلار معلومدر. چونکه ایکنجی درجهلی مکتبلرده درس و بردجک معامز یوقدی. مکتبلرده بو

ضعیفك و سائط عینہ بہ دن سرايت ایتمش اولہ جفنہ شبہ یوقدر بو سنہ ایکنجی درجہلی مکتبلرہ اہمیت و برہ جکز.

بزم اقبالردہ اہمیت و برہیکمز ایکنجی درجہلی مکتبلر دارالمعلمینلر ایلہ تہخیقومار اولمشدر، بوندن صوگرہدہ بز بو ایکی شیق مکتبہ دہا بجوق اہمیت و برہ جکز زیرا برسی معارفی تشکیل ایدمک مکتبلر حاضرلابور، ہم کلہجک حیاتمزی تامین ایدمک برنجی درجہلی مکتبلردہ ایشلمک ایچون حقیقی ایشجیلر چقارمق املنی بسلہ بور: دہا طوغریسی شورا حکومتک اصل جان داماری اولان معارفی چیکنہ آلیور. البتہ بز اوبری مکتبلردن بوگا دہا چوق اہمیت و برملی و تہخیقوملردہ بزم ینہ قیمت و برہیکمز مکتبلردنذر؛ چونکہ اقتصادی حیاتمزدہ بونلاردن آصلیدر.

بونیک ایچون بو وقہ اقدر اولدغی کبی بوندن صوگرہدہ معلمجہ، و سائط عینہ جہ بونلاری تاہین ایتمکہ چالیشہ جغز. یولداشلار! کرک دارالمعلمینلرک، کرک دارالمعلمینلرک، تہخیقوملرک و کرکسہ اوبری ایکنجی درجہلی مکتبلرک تدریس و تربیہ حیاتلرنده دہ کلہجک سنہ بویوک تبدلات اولدجفنہ امید وار اولہ ییلہ جکز.

بو امید بزمہ بو سنہ عالی بہ داغوزی انستیتوتدن چیقان کنج فکری کنج معلملر و بریور. بز بو سنہ کی ماذونلری احتیاجہ کوردہ قضالر آراسندہ تقسیم ایتمشز. بزم اعتقادمزدجہ تقسیم خصوصندہ عدالت ایلمہ مشز.

کلن یولداشلار، بیلورم، ایمدی هر طرفدن شکایتلر یاغدی راجق، هر قضا: «بزمہ آز معلم اولدی» دیہ جکدر، آنجاق اونو تمہملیدر کہ قضالری معلملہ بردن برہ دویدرہق ممکن دگادر. آذربایجان

مقیاسندہ ۲۷ اینستینوت ماذوتک نہ قدر حکمی اولہ بیلہ بزدہ
 قضا ایکجی درجہلی مکتبلرمزی او قدر تاملن ایتمشر .
 بو کون کتہ عالی بہ داغوزی اینستینوتہ برنجی نوبہدہ اہمیت
 وبربورز . چونکہ بزم آذربایجان معارفک کوزی اوراسیدر ؛
 بوتون دارلماہملری ، ایکجی درجہلی مکتبلری او تاملن
 ایدہ چکدر . بو کون اورایہ ویردی کمز اہمیت طولایسیلہ بزی
 تقید ایدنلر ظن ایدرم کہ آرتیق تقدیر ایدہ چکدر .
 بولداشلار کلہ چکدہ معارف پلانمزی کوستر مکتب ایچون سزہ
 دہا اطرافلی معلومات وبرمکہ مجبورم .

معارف ، مکتب مسئلہ سندہ «مکتب بنالری» الہ بوبوگ بر
 طوتیور ، وقیلہ معارفہ آز اہمیت ویریلدی کیندن آذربایجان
 قضا لرنده مکتبلرہ مخصوص بنادہ او قدر تیکیلہ مشدی .
 ۱۲۰۰ قادار مکتب اولارلرک بر چوغی فرسودہ نشمش . بر چوغی دہ
 مکتبہ یارامابوردی . نضالردہ یابدیمیز تفتیشلر بر چوق کند و
 شہرلردہ مکتب بنالریہ چوغی حقیقتہ - مکتبہ یارامق کنارہ دورسون -
 بر آزار ابوی اولارق کوریلدی ؛ بوندن باشقا احتیاج
 اولان بر چوق برلردہدہ بنا ہیچ اولمیدی آکلاشیلدی . لکن
 یولداشلار بوقدر زمانک بزم بو کلدیسکی بو مقدارده نا احتیاجلرینی
 یردن برہ اورتادان قالدیروب آذربایجان مکتب بناسندہ ، دویدیرماق
 ییلورسگزر کہ امکان خارجندہدر بو کتا اوزون زمانلر لارمدر ؛
 و یالکزر حکومت مصارفیلہدہ ممکن اولان شئی دکلر . اہالینک دہ
 کومک خصوصندہ اورتاق اولملری لازمدر .

بز بو سنہ ایشہ تشبث ایلہ مشز ، اوزمز نضالرمزدہ بوزہ قدر
 مکتب بناسی تیکہ چکزر خصوصی داقلادمرده بو حققدہ دہا ، فصل
 دانیشیلہ چقدر . بورادہ بونی دیملی یم کہ بو بنالری تعمیرات اخصوسندہ

ینه تمامیلہ عدالت اجرا اولنمشدر. هانسی قضادہ دها اول و
هانکیسندہ دها صوگرہ ایشہ کیریشمک لازم اولدیفی خصوصندہ
کنہ ممکن اولدیفی قدر بی طرفلک یایلمشدر. بوراسی خصوصی
دافلاندہ دها یاقشی بیانه جکدر. مکتبلرک انتظامہ کیرمه سنی، الوبیشلی
بر حالہ کلمه سنی تامین ایدہ جک شیلردن بریسی دہ تدریس لوازمانیدر.
بونلری ایکی قسمہ آیرمق لازمدر. مصرفی دها چوق اولانلر
برده آز اولانلر. مثلا سقامیا کبی، که قیمتجه آغر یکون دوتار.
برده لوحہ تابشیر، سو بور که اودون و سائرہ کبی مصرفلر که
اوفرده آغیر قیمتلرہ مال اولما بور.

انشآت شعبه سی نلک آتچوتندہ کورہ جکسگز، بز بو سنہ
سقامیادن مکتبلری آز چوق تامین ایدہ جکز. یولداشلار آز چوق
دیورم، چونکہ مکتبلری سقامیادن تمامیلہ تامین ایتک ایچون
(۴۰) ییک صیرہ لازمدر؛ بو ایسہ زمانلہ اولہ ییلورہ شیمدیکی
حالدہ آنجاق آرتیق احتیاجی اولان مکتبلرہ سقامیا ویرہ جکز
آلدیقلا رینی آنباردہ صاقلایانلرہ هلہ لکدہ سقامیامز یوقدر.

مکتبلرک ایکنجی خیردہ لوازمانی نی لوحہ، محروقات، میل
کبی شیلرینی دہ برلی اہالی یاخود برلی حکومت وبرملیدر؛
بز بورادہ برلی حکومتک باجارمہ یجفی مصرفلری باہ جفز، اودہ
البتہ اوز باجاردینی مصرفلری یرینہ کوتورملیدر.

کیچن سنہ کیمیا قاینہ سی، لوحہ لر، خریطہ لر کبی بر چوق
و سائط عینہ پایلانندی؛ بو سنہ دہ پایلانہ جقدر. دارالمعلمیلر
ایلہ تہ تحقیقوملرہ آیریجه بو خصوصدہ اہمیت ویرہ جکز آلدیغمز
فیزیک قاینہ لرینی یالگز دارالمعلمیلرہ و تہ تحقیقوملرہ پایلاہ ججز.
ارزی دہ قضا ماشتانبندہ باکو مکتبلرینہ وبرمہ جکز سیی دہ ظن

ایدرسم یوقاریده سوبانمشدی اوبری مکتبلرده بو خصوصه ،
ایکنجی نوبهده اهمیت وبره جکزر .

یوقاریدهده دیدک مکتبلرمزی تربیه و تعلیمجه حیاتلاشدیرمق ،
عصریلشدیرمق فائدهلی مهتودلرداخلنده آبارماق ایچون بزم
معلملره ، حقیقی ، مهتود ، علم وفکر صاحبی ، هیئت اجتماعیه
اعضاسی اوله یله جک قدر قابلیتلی ایشجیلره احتیاجمز وار . بوتورلو
حقیقی ایشجیلری بزه عالی ، داغوزی ایستیتوتی ، دارالمعلمین و
دارالمعلماتلر وبره جکدر ، بونارده اهمیت ویریورز .

اوبری طرفدن معلملر حاضرلامق ایچون برده معلم قورصلرمز
واردر ؛ بز بو وقته قدر بوجوره قورصلردن استفاده ایله دیک .
کله جکدهده ایدم جکزر . بز بو کونکی ابتدائیة معلملرینی قورصلرمزه
هر حالده حقیقی و شورایه یارار معلم یانجهیه قدر دوام
ایتدیره جکزر بوندن باشقه کله جک سنه بلکهدهه ایکنجی درجهلی
مکتب معلملرینی خصوصی قورص آچوب حاضرلقه دعوت ایدم جکزر .
بولد اشلار ؛ معلومگیزدر که به داغوزی اصول وفقی هر ییل د کیشیور ؛
معلم هر ییل اوزینی د کیشدیرمک مجبوریتدهدر . بونک یکانه چاره سیده
قورصلر برده یگی تربیه ادبیاتی تیز تیز مطالعه ایله مکدر .
قورصلر حکومت بویینده اولملی . لکن کتاب تدارک ایدوب
اوقومق ایسه معلمک اوزندن آصیلیدر .

بر چوق روسجه بیلن معلملرمز واردر که اولنلر موسقوادان
دیگر برلردن دائما یگی چیقان کتابلری کتورتیور ، ژورناللارا
آبونه اولبور ؛ مطالعه ایله یور . لکن بر چوقلریده مطالعه لردن
محرومدر . بوراسی هر حالده نظرده طوبیلمه لیدر که بز شهادتنامه
دکل یگیلکله ، یگی مطالعه لره دائما چالیشمهیه اهمیت
وبره جکزر ، تازه تازه معلوماته صاحب اولان معلملره بزکله جکده

معلم دییه جکزه ، عکس تقدیرده هیچ بر طرفك وبردیکى
آیتانلرک بزم نظرمرزده حکمی اولمه یه جقدر
بونکچون معلملر هپسی اوزلکنده مطالعه یه قیمت ویره ایدر...
دیورز .

بو سنه یوزه قدر قضالرده مکتب آچاغاز ؛ کندچیلرک مکتبه میل
و هوسی چوقدر . قضالرده مکتب احتیاجی داها چوق زمان
صوگرا یته جکدر . ملا ، بو وقته قدر بر چوق قضالرده مکتب
احتیاجی رفع ایده یلمیشیز .

فقط بوگون اولان احتیاجی تمامیه دفع ایتمک شیمدیکی
حالدده چتندر ؛ لازمی قدر مکتبی آچماغه هله لیگده مالیه وضعیتمز
مساعد دگلدر . بونکچون سمنامزه آنجاق یکی اولاراق ۱۰۰
مکتب علاوه ایتمیشز . بو مکتبلری ده شیمدی قضا معارف مدیرلری
قضالرک احتیاجنه موافق قضالر آراسینده تقسیم ایده جکلردر .

قضالرده لای چوجوق ابولرمزده واردر ؛ (بر چوق یوردسیز)
چوجوقلار بورالرده تربیه آلماقده در . بو وقته قدر چوجوق
ابولرینی بز یالیکز مادی جهتده تامین ایده یلیمیشیز ، اصل تعلیم
و تربیه جهتده عصره موافق ، حیاته اویغون بر صورتده تامین
ایده یلمه میشر . بونک ایچون بو ییل ایشک بو طرفنه اهمیت
ویرمک ایسته یورز .

قضالره گوندردیکمز دارالمعلمین اینستیتوت ماذونلرینک علما ربندن
تربیه لریندن ایمدیکی خالدده چوجوق ابولرینی ممکن اولدیغی قدر
استفاده ایندیرمک یوالاری آراناجا قدر و گله جگده دارالمعلمین
ماذونلرینک چوغی او اولره گوندربله جکدر .

معاومدر ؛ چوجوق ابولری ، اصل فقرا مکتبلری ، شورا
مکتبلری ، قومونست تشکیلاتخانه لری اولاجاق بر موسسه در ؛

شورا ھۆكۈمىتىڭىزنىڭ نەزەرىيىسى بۇرالىرى زىيادەستە جەلپ ايلەمەيدۇر . قىضالردە بۇنلارڭىز مەقدارى اولدىقچە آرتمايدۇر . لاکىن بىنە مالە وضعىتى سىيىلە بىز گەلەجەك سەنە چوقۇق ابولرىڭىز مەقدارىنى آرتىرمەيەجاغۇز .

گەلەجەككە فەكرىمىز كۈيۈلۈ فقير چوقۇقلارڭىز تىرىيەلرىنە ياردەم ايتەك ، تەخسىلاتىنى داھا يۈكسەتكە نىيەلە دائىرلەردە بىرر چوقۇق ايوى و ايلى مەكتەپلەر آچماق پلانمىزە داخلىدۇر ؛ آنچاق بۇدە مالە وضعىتىمىزڭىز دۈزەلمەسەندىن آصاى بىر شىدۇر .

مالە وضعىتىمىز دولايىسىلە مەعارف قومىسارلىقىڭىز بىر چوقۇق تەشەببۇلىرى تاخىر ايدىلمەككە مەجبۇردۇر ؛ بۇ سەنە وچ مىليون مەنات سەمەتا كۈستىرىلمەشەدۇ . ۲۰۵ . قەدر اختەسار ايدىلەدۇ . دارالمەلىمىن و سائىر مۇسسەلەرمىزدە (۳۰۰۰) . قەدر ايتەرنات خەرجى كۈستىرمەشەدۇ . (۲۵۰۰) . قەدر ايدىرىلەدۇ . ايشە بوللار ھېسى مالە ضعيفلەكەندىن ايلەرى گەلۈر .

آذربايجانڭىز مەلۇم نەفت فۇندى وادىدۇر ؛ اونڭ مەعارفە وېرىلەن فائىزى بۇ سەنە آرتەمىش ، آتەمىش فائىزە چاتەدىرىلمەشەدۇر ؛ آنچاق او فۇندەدە بىزە وېرىلەن زەمان مەين بىرلەرە صرف ايدىلمەك اېچۇن وېرىلۈر . مەللا ، مەكتەپ بىنالىرى ياپەدىرماق ، نەشرىاتە صرف ايتەك ، قۇرۇقلار آچماق . عالى سەاسى مەعارف دائىرەسىڭىز بەضى مەم مەصارفلىرى . ايشە او فۇندەدە بىزە بىراقەدىنى پارەلردە بويە مەين بىرلەرە صرف ايدىلۈر .

بولداتلار ! كۈرۈپۈرسىڭىز عەمۇمى سەمەتامىزدە اولدىقچە دارلق وادىدۇر ؛ خەسۇسى فۇندەمىزڭىز صرف اولوناقچاق مەم جەتلىرى مۇجۇددۇر ؛ آرتىق بۇنۇت قارشۇسىندە بىردە قىضالردە ايتەرناتلار آچماق مەمكىن دەگەلەر .

بارہ مسئلہ سی گامیشکن سویله دیم: زاقاقاسیه قومیسارلیغی برنجی درجه لی مکتبلرک مالیه اداره سینی محلّی وارداتلره تاپشیرماق فکرینه دوشمیشدی. بیلورسکگز که بویله اولدیقه مکتبلرک ۶۰ فائضدن زیاده سی قاپانا جاقدر. بونک ایچون بوتون جمهوریتلر ایله برابر بزده بونک ممکن اولدیقه ینه عمومی حکومت وارداتله اداره اولونماسی خصوصنده المزدن گلن سعی ایله دیک. هله لیک یئده ایشه قطعی بر شکل و قرار ویریلهدی.

اما یولداشلار، قضالر بوکا یاواش - یاواش حاضرلانمالی در: هر احتمال قارشو ایشه آلیشمق ایجاب ایدر. اگر بویله اولاجاق اولورسه بز قضالری بو جهندن ایکی قسه آیراجاغز: بر قسمی ینه عمومی آذربایجان وارداتدن ساقلامالی یز، بونلر حقیقتاً محتاج قضالردن عبارت اولاجاقدر. بر قسمی ده محلّی واردانه تاپشیرلا جاقدر (زنکین قضالر کییی).

لاکن بورا سینی ده اونوتما مالیسکگز که اگر بز عمومی آذربایجان وارداتدن بعضی قضالرده ابتدائی مکتبلری ساقلامیش اولساق، خصوصی فوندمزی آرتیق بنا نیکدیرمکه دگل، او مکتبلری ساقلامایه صرف اتمک مجبوریتی اولاجاقدر، بوده عمومی آذربایجان معارفه آغیر ضربه اولاجاقدر.

بوراسینی ده اونوتما مانیدر که او بری طرفدن وارداتمز آزالبور، بر طرفندن ده تازه - تازه معارف پلاملری صرف اولوناجاق یرلر آچلیور. سمه تامز اختصار اولوندی دیمشیم: ظن ایتیم یگزر که کیچن سنه کی سمه تامز اختصار ایدیلمشیدر: خاییر، بو سنه اختصار اولوندیغی حالده ینه معارف سمه تامز کیچن سنه یه نظراً چوق آرتیقدر.

بولداشلار، بو سنه يوقايرده ديدىكمز كيىي مکتبلرمزك حياتده بر تبدلات ءمله گلهچكدر. ديدىگيم كيىي يوز دانه برنجى درجلى مکتب آچاجاغر، بوتون مکتبلرده تدريس و تربيه نك حياتده اولدىقى قدر اويغون گيئمه سينه دقت يتوريلهچكدر. برده بو سنه بر نيچه يرده نمونه زحمت مکتبلرى آچماق فکرىنده يز. نوخاده زحمت مکتبى وارد؛ او مکتب تمام معناسيله شورا مکتيدر. ايسته بر نيچه اويزدده ينه زحمت مکتبلرى آچماق نيتنده يز. خصوصى داقلامزده، گريريلهچكدر، بو سنه كند مکتبلرينده تصرف تمايلى ايچون تشبثلر لازم گلهچكدر. اونك يوللارىده خصوصى اولاراق گوستريلهچك. طوغرىدر بو سنه تماميله مقصد حاصل اولماياچاقد؛ لاکن مکتبلرک روحينى آز چوق دگيشدبرمک لازمدر. مکتبلر آز چوق شورالشمه لى در. هر آن مقصد، طوغرى آديملر آتماق ايجاب ايدەر.

مکتبلرک گلهچكى دارالمعلمين و دارالمعلماتلردن و اينستيتوتلردن آصيليدر؛ اصل تبدلاتده بو مکتبلرده يايىلمايدر. دارالمعلمينلرمزده بو وقته قدر علم مکتبى اولموشدر. تربيه طرفى، حياتلاشماق تربيه لشمک، معلم و مربيلشمک خصوصلرينده چوق گريدهدر. هر شئيدن اول دارالمعلمينلر تازه مه تودلرک، تازه تربيه جريانلرينک مرکزى اولوب تربيه عالمزده يگى - يگى چيغيزلرى اوزلرى آچاچاقد. سوکرا اهاليمزى، اهاليمزک بالالارينده حقيقى شورا انسانى حالته اورادن چيقان معلملر قوياچاقد، او حالده دارالمعلمين پروگراملرينده، طرز تحصيللرينده بويوک تبدلاتلر اولمايدر.

دارالمعلمين معلملى تازه ادبيات ايله آشنا اولمالى. دارالمعلمين طلبه لرينک آرتيلده چالیشانلر ايله، فملرلر ايله، کندليلرله علاقه لرى اولمالى، بو دورلو حياتلرى اونلر سومه ليدر. بو دورلو حياتلره

اشتراك ايتىملىرى ، بو دورلو حياتلار گىرمەلەيدىلار . بونىچىچون بو
 وقە قدر ايدىلارن خطالارنى تەصحىح ايتىمك مجبوريتىدەيز .

مەلەملەرنىڭ مطالەلەرنە اهمىيەت بىرىلمەيدىر . سوكرا انقازب
 وقارندە اولدىنى كىيى بو مەكتەپلەر شەرقى بوزى دىكل ، حەقىقى
 كەندىلى و فقرا بالالارنى آلتەلەيدىر . كە دەا ايتىمىچى صەنفە چاتمەمىش
 قاجوب دارالفوننا كىرەك سوداننە دوشمەسون ، تەربىيەنى او سورتلە
 آبارمەيدىر كە اونلارنى روخندە آتچاق مەلەملىك ايدە ئالەندىن باشقە
 بىر شىئى اولمەسون . ايتىمە بو مقصدە مەنى مەارف قومىسارلىنى
 دارالمەلەمىنار ايتچون . پالانار قورمەچقدىر .

بىز دارالمەلەمىنلەرى بوتون پەداگوگىيەنىڭ مەركىزى سايبورزى ؛
 اونلار يالغىز ، طلبەلەرنە دىكل ، قىضا مەلەملەرنە دە تازە جىربانلار
 خىصوصىدە رەھبەرلىك ايتىملىرىدۇر . لېنە اونلار روسچە يىليورلار ؛ اونلار
 روس كىتاپلەرنىڭ استفادە ايدەيەلەجىكلەر . ايتىمە بو مەلۇماتلەرنىڭ ،
 تەپتىقاتلەرنىڭ قىضا مەلەملەرنىڭ دە آشنا ايتىمكە چالاشمەلى . نە جورە ؟
 تېز - تېز مەلەملەر يىغىنچاقلىرى دوزلەتمەك ، لىقسىلەر تەرتىب ايتىمك . نەمۇنە
 دىرسلەرى وىروب وىرەيدىرەك ... و سائە ايلە . يولداشلار بو
 خىصوصىدە يەنە داقلات اولەجاق بو گادە يەنە بوللار كوسترىلەجىكدۇر .
 يولداشلار بورادە بىر آز دە دىمىر يول مەكتەپلەرنىڭ دانىشمەلىرى
 دىمىر يول جەننەدە دىمىر يول قورسلەرى واردىر ، بونلارنىڭ تەلىم ،
 بنا و مويىلەجە وىجەتلىرى اولدەجە قىنا ايدى . بىز بىر زامان بو
 مەكتەپلەرى اوز ادارەمىزە كوتورمەك ايتىمەشەك ، سوكرە كى مالىە
 وىجەتمىز بىزى قاجىرتەمىشەدى .

لەكن دىمىر يول فوندىدىن وىرەلەن ائەنە ايلە بىر بىر يەنە او
 مەكتەپلەرى بىز اختىيارمىزە كوتورمەك نەتىجەدە بىزنىڭ ايدىرەك كوتورەجىك .

یولداشلار سوزمی قورتار یورم. هر حالده معارف بزم روحمزد.
وار قومه می هم مادی جیتدن هم معنوی طرفدن صرف ایتملی بز
ینده ایتملی بز. هر حالده بوبوک موفقیتلر تابه جغمزه امیدم واردر.
صدر - یولداشلار. دافلات بازه سنده سواللاری اولانلر و برسونار
(برجوق سواللار ویریلور، یولداش قولی زاده هر بر سواله
آیری - آیری جواب ویربور).

صدر - یولداشلار ساعت اوچدره ده قلامه تته کوره. اجلاسی قاپامق
تکلیفی، وار آنجاق اجلاسارمز ایچون وقت تعین ایدوب صوگره
طاغیلاق دیورم.

- هر کون سحر ساعت ۱۰ دن ۳. و آقشام ساعت ۵ دن
سکزه قدر اجلاسره دوام اولماسی قراره آله. اقی برنجی اجلاسه
نهایت ویریلور.
(مباحثه)

ایکنجی اجلاس اسکی هیت ریاست ایدارد سنده آقشام ساعت
۵ ده آچیلور دافلات خصوصنده سوز خلیفه زاده محمد علی به
ویریلور.

خلیفه زاده

یولداشلار دافلاتدن، الده موجود پروگرام و کتاباردن آگلاشیلدیکه
تربیه اجتماعیه شعبه سی نیک بو وقته قدر اولان فعالیتده معین
بر بلان اولمشدر: بو سنده معلم قورصلرمزده کیچن درس
پروگراملرندن بالخصوص یگی به داغوزی. طبیعات، اجتماعیات درس لرندن
و ایدیلن تفتیشلر دافلاتدن ده آگلاشیلد. یغنه کوره معارف قومیسارلی
کیچن سنه کی تعلیم و تربیه مه تودارندن اولدقجه اوزاقلاشدیفی
و غایت کنیش ایلری آدیملری آتدیفی میدانه چیقدی. بزجه
موجود تعلیم و تربیه دن هله لك خارجه آدیم آحاق و موجود

اونلارڭ اللرنىدە بر شهادتنامە اولمەديغىندىن كەلەجىكلەردىن امين دىكلەر.
اونلارنى اختيار صاحبى ايلەمك لازىمدر. بۇدە اونلارڭ تەحصىللىرىنى
بر نظام دائىرىسىدە قويماقلا و بۇدە دارالمعلمين لۇدە ئەقسىيەرنى
امتحان و يروب شهادتنامە آلەملەرنە امكان و يرمەكلە اولۇر.

قورصلۇدە كىچىن يىللىكلەرە نسبتاً بويۇك تەرقى وارى، بۇڭا
شەبە يوقىدۇر: لىكىن بويۇك انكىل بوراسىندەدركە بىز ھەر يىل عىن
ھىجىمدە پروگراممى اوچايدە، مەلۇملەرە او كىرتمەك اىستەيۇرۇز، تەبىجە
اعتبارىلە يادلىرىدە بىرشىنى قالمەيۇر. بۇنىڭچۇن مىنلا، دارالمعلمين
پروگراممى اساس كوتۇربىلەوڭ بىر نىچە يىلە تەقىم ايدىلۇپ مەلۇملەرە
اورتە تەحصىل و يرمەلىدۇر كە بۇدە اونلارڭ دارالمعلمينلردىن ئەقسىيەرنى
شهادتنامە آلە يىلمەلىرىنە آيرىجە ياردەم ايدۇر. بۇيىلە اولمۇرسە بىز
مەلۇملارنى ئامىدلىكىدىن خلاص ايدەيىلمەينەجىكىز. اولۇكە مەھم بىر
مىسئەلدىن بىتەك لازىم كىلىۇر، بىرنىچى دىجەلى مەكتەپلارڭ يىرلى
وار داتە كىچىمەسى.

بولداشلار بۇ آغىر بىر مىسئەلدۇر. اكر بۇيىلە اولەجىق اولۇرسە
مەكتەپلەردە بىر اوچۇرۇم ئىملە كەلەجىكىدۇر. بۇيىلە اولدىغى تەقدىردە
ھىچ اولماسە ھەر قىزانىڭ اوز وادىتىلە دىكل، مەكتەپلىرى بۇتون
آذربايجان وادىتىلە اىدارە ايتەك لازىمدر. بىر مەدت بۇيىلە اولۇرسە
اوبىرى تەرفىندە ياواش ياواش يىرلى قىزا اىدارە و اھالىسىنى
مەكتەپلىرى اوز وادىتىلە اىدارە ايتەككە آلىشىدىرىلىرسە، يەنى كوپلىرى
مەكتەپكە اوز فائىدەلىرىنە ھىدەت ايدۇر بىر مۇسسە اولدىغىنە او بورايە
سىرف ايدىلەجىك بارەنڭ اوز مەنەفەتلىرىنە خارجلاندىغىنە قىانەت ايتىدىرىلىرسە
اوزمان بۇ مىسئەلە او قەدردە قۇرۇقۇلۇد كىلدۇر. بىلكە فائىدەلىدۇر. نىچە كە
آوروپادەدا بۇ ھال واقىمدر.

مصطفیٰ زادہ ویسل

بولد اشلار! معلماری یگی بہ داغوزی آقینتیاریلہ خبردار ایتمک ایچون - اولئرک یگی چیقان اثرلری و او جملہ دن معارف قومیسارلنی طرفین نشر اولنان یگی مکتب ژورنالنی مطالعہ ایتدیرمک یولینی تاپمہ لیدر. یگی مکتب ژورنالنی مطالعہ ایتدیرمک معارف قومیسارلنی طرفین مجبوری بر حالہ قوبولمہ لی. هر معلمه یگی مکتب ژورنالنی آلمق مجبوری اولملی و مخصوصی دائرہ لره مطالعہ ایلان پارچ دن تہزیسلرینی گوندرمک هر معام ایچون گنه مجبوری بر وظیفہ حالینہ کلمہ لیدر.

دائرہ مکتبلری عملہ گلہ ییلور؛ و او دائرہ مکتبلرندن ده بر رایون یا خود بر ناحیہ نمونہ لر گورمک یگی بہ داغوزی جریانلرینی او گرنمک خصوصندہ استفادہ ایتمک ده ممکندر. دائرہ مکتبلری هلہ اولاییلر سوزینی بونگچون بن اساس سز صانیورم.

بورادہ زحمت مکتبلرینک بر ایدہ آل و هلہ تطبیقی اوندان بر شئی اولدیفنی ادعا ایدنلر واردر؛ محمد علی بولد اشدہ مکتبلرک صنعت حالہ کلمہ سنہ طرفدار گورونیور، اما بنچہ او قدر تکفلرہ گیتمہ یہ هلہ احتیاج یوقدر و گیتمک ده ممکن دگلدر.

برنجی درجہ لی مکتبلری آرتیلدن، کنیش بہ داغوزی معلوماترہ محتاج اولمہ یہ حق درجہ ده بسیط و ال ایشلرینہ مقارن حالہ گتورمک ممکندر. یالکز بورالردہ مکتب شاگردلرینی ال ایشلری یامغه تشویق ایلہ مک و اوزلرینی ده بو خصوصہ سربست برافق کفایت ایدر.

ایکنجی درجہ لی مکتبلری ده صنعت حالہ گتورمک ممکن اولماسہ ده شیمدیکی حالده ترکی ده دوز دگلدر. اورالردہ ده گنه ال صنعتلرینک بسیط بر صورتده تطبیقی اولدقجه فائده لر

ويړه يياور. بالخاصه هر شهرک اوز صنعت و تصرفاته اويديړمقدمه
هيچ بر مشکلات يوقدر.

امين بکلی

بوراده محمدعلي خليفهزاده يولداش کند معلمارينک کله جگي
حقنده فکر بيان ايله دی؛ طوغريدانده اونلرک کله جگري قارالقدرد؛
اونلرم قورصلر نه علم ويربور، نه اختيار. بنجه قورصلردم
علمي دائرلر بولمهلدر، هر ايل بر دائره سي کيچملي، ياخوذ
اختصاص دائره سنده حسابدن، طبيعي تدن. . . . الخ قورصلر آچيلمهلدر؛
بويله اوله حق اولسه معلملر معلومات صاحبي اوله ييله جگکر. و بولنرده
اختيار ويرمک اوله جقدر.

برده غروپلرده شاگردلر مقدارينک اصغر بسني معارف قوميسارلني
تعيين ايتمه ليدر؛ بعضاً بش طلبه اوليور، اونث ايچون غروپ
آچمق اوله جقمي بو معلملر بللي اولمه ليدر.

شيخلینسکی آلاي

يولداشلار! بوراده دارالمعلمينلر بر آديم ايلري گيتمه يور؛ هله ده
علم دائره سندن چيقمه يور تازه جريانلر کيرمه يور دينيلدي. بنجه
دارالمعلمينلر کوهنه ايله ده گيتمه يور، تازه ايله ده، چونکه کيده مه يور.
بر کره بو وقته قدر بزه تازه معلم ويريلمه ميشدر. صوگره ايمدي
ويرلنلرده هله گلوب چاتمه ميشدر. کوهنه لري يوز جوړه درسه
مشغولدر. بونک ايچون اجتماعلر، تازه ادبيات مطالعنه معاملردم
وقت يوقدر. دارالمعلمينلر آنجاق معلملرک يوکي آزاديني زمان
حقيقي حاله گله ييله جکندر.

برده مکتبلري زحمت اصوله يانشديرمليدر ديورلر. دوغري
آنجاق بولي اوگر نمک ايچون معارف قوميسارلني بزه يارديم

ايتىمەيدىر. بىر كىرە بىزدە زىھىت مەكتىبى آچىلمەيدىر؛ دىقە لىرايىلە بو خىصوصىدە طىرفىمىزدىن مەراجەت اولمىشىدىر، قازاقىدە بو مەكتىبى مەعارىف قومىسارلىقى آچىمەيشىدىر. صوگرا مەراجەت ايدىدىك زىھىت مەكتىبىنى گورىمىك ايجون بىزدىن بىر ايكى آدم موسقوويه گوندىرىلمىك ايجون مەاونىت ايتىدەك بۇدە اولمادى.

مەكتىپلارنى تىصرفاتە ياناشىدىرىمەلى دىيورلىر. بونىكچون دارالمەلىمىنلارە مەعارىف قومىسارلىقى آغرانوم وىرىمەيدىر. اون ايكى مانات مەاشلە دارالمەلىمىنلارە تىمىن اولانان باغچوانلار ايلە ناصل مەكتىپلارە تىصرفات بولى آچىق اولاجىقدىر. قىزا آغرانومنى لقىسە اوقومىقە چاغيردىقە اودە بارە ايتىدىور. بىنچە بىزە تىكلىف ايدىلمىگىلە بىراىر واسطە لردە وىرىلمەيدىر.

حسبىن بىكلى (شماخى مەارىف مەدىرى)

اىككىنچى درىجەلى مەكتىپلار بو ايل تامىن اولىمەچىقدىر دىنىلىدى. حالبو كە بىزە اىككىنچى درىجە ايجىن ىنە بىر مەلىم گوندىرىلمىشىدىر بۇدا كافى دىگىلدىر بىردە بىزدىن قازاغا گوندىرىلەن طىلبىلار دارالمەلىمىن طىرفىدىن قايتارىلمىشىدىر؛ امتىحان ايلەمىشلىر بارامەمىشلىر دىيورلار. بىنچە حىكومت مەكتىبى تىبىرن ائىدە شەادتامەسى اولان طىلبىبى حىكومتىك دىىگر مەكتىبى امتىحون ايتىمەيدىر. بىزە وىرىلەن بىر بىزم طىلبىلارمىز طىرفىدىن دولدىرىلمەيدىر.

بىردە بىزدە مەعارىف شەبەلىرىنىك شىتاتى مەلىوم دىگىلىمى. بوقىسە شىتاتىدە آنىچاق دورىت آدمىن عىبارت مامور وارمىدىر اوراسىنى بىلمەيورم. يالىگىز بو قدر دوشونيورم و بىلييورم كە گوستىرىلەن شىتاتلە مەعارىف شەبەلىرىنى اداره ايلەمىك مەمكىن دىگىلدىر.

مەكتىپلارمىزدە كىيىچىن يىل ياناجاق مىسئەلىندە اذىت چىكىدە. وقىتىدە

تدار کته باقلمدیغی ایچون بوسنه ینه هله اورمان اداره سنه میشه و ویریلیمک ایچون امر یوقدر. گورینور که ینه یانا جاق مسئله سی لیچن سنه کی قاعده اوزره اوله جقدر. معارف قومیسارلیغی بنجه بر آن اول بو خصوصده تشبئاتده بولمه لیدر.

مدینه خانم (باکو دارالمعلماتی مدیره سی)

مصطفی قلی زاده یولداش دیدی که دارالمعلمینلر و دارالمعلماتلر کندیلر ایله یاخود کند تصرفاتیه علاقه دار اولمه لیدر. بو چوق طوغری بر سوزدر. مادام که بونلر کندلره معلم و معلمه چیقارمقله مکلفدر، او حالده دارالمعلمین طلبه و طالبه لرینگ کندیلر و کند تصرفاتیه علاقه لیمه سی لازم گلوب کیچن ییل بز دارالمعات طلبه لرله تنزه گندک، اوراده طوغرودن ده کندیلر و کند تصرفاتیه علاقه لندیک، آشنا اولمق خصوصنده بوبوک فائده نرمنز اولدی. بو وقته قدر ظن ایدیلیردی که بویه شیلر وقت کیچرر، طلبه لری درسدن گری قوبار، اما بزم تجربه مزگوستردی که دفعه لرله درسدن بونک آرتیق فائده سی اولدی. اگر ینه اوبله تنزه لر یایمق ممکن اولسه بزم دارالمعات طوغریندن ده یولداش قوی بونک دیدیگی کبی کندیلر ایله و کند تصرفاتیه گوزلیجه علاقه له نه یله جکدر. و بر یولداشک دیدیگی کبی باکوده نه دارالمعلمینک و نه ده دارالمعلماتک کندیلره و کند تصرفاتیه علاقه لیمه سی ممکن اولمه به جقدر.

افندی زاده محمدیه (کنجه معارف مدیری)

یولداشلار، بزم کندلره معلم تعیینی خصوصنده بر انگلمزده بوراده در که بز معلملرک یاقشیلرینی سه جوب شهرده صاقلایورز، ضعیفلرینی، کندیلر و کند تصرفاتیه علاقه لیمه سی باجارمایانلری ده کندلره گوندربورز. ایشی بو جهت چوق خراب ایدبور. کندلره همیشه قونلی معلملری گوندرمکه باقمه لی بز.

بیرده کندلردن گئلر دارالمعلمین و تہخیقوملرہ گیرمہ بی اقتدار
چہتدن باچارما یورلر دئیلدی.

بنجہ بونک بیر چارہ سی و اردر؛ اودہ لیلی دائرہ مکتبلری
آچمقدر؛ و بو تپدہ مکتبلردن چقانلر البتہ امتحان ایلہ، اقتدارلہ
او مکتبلرہ گیرمہ بی باچارارلر.

بیردہ یولداشلار، ییزیم معلملرہ ایلہ والدین آراسندہ علاقہ
یوقدر؛ بودہ ابونک مکتبلرہ لاقید باقنا سینی متحی اولیور.
عائلہ لری مکتبلرہ ایصیندیرمہ مز لازمدر. بودہ والدین شورالری
اہمیت ویرمکلہ اولہ جقدر.

بورادہ دئیلدی کہ دارالمعلمینلرہ آگرانوم ویریلہ ایدر. بنجہ
بوگا لزوم یوقدر؛ ہر دارالمعلمین اولان یردہ تہخیقومدہ واردر؛
اورانک آغرونومندن استفادہ ایدیلہ ییلور. بنجہ دارالمعلمینلرک
تہخیقوملرک، و ابکینجی درجہ لی مکتبلرک صیقی علاقہ لری
لازمدر.

موسایوف (قوبا معارف شعبہ سی مدیری)

یولداشلار، بورادہ زحمت مکتبی، حقیندہ بیر نیچہ یولداش
سوز دانیشدی. بو تازہ بیر مسئلہ دگلدر. دہا چوق زمان
اوللر ییز بونک لقسہلرینی دیگلہ دک و یینمزہ بیر ایدہ آل
اولر قایدق. ییزجہ ہندہ او بیر اید آل حالندہ اولہ جقدر.
مکتبلرک دخملردن عبارت اولدیغی و ہر یریندہ تاختا پارچہ لری
قوبولدیغی بیر زماندا ییزیم ابلک وظیفہ مز مکتب بنالری و مکتب
اشیالرینی نظمہ قویماق. آز چوق اوقوتماق ایچون کتابلر حاضرلامق
لازمدر. ہلہ او ایدہ آلی تطبیق ایتمکہ چوق زمان ایستہر. بیر
پارچہ معلملرہ حاضراسق او تدریس حالندہ ییزیم ایچون
بو بوک آدیمدر.

بۇرادە مەعارف شەبەلىرى دىئەلور، و اوزىنەدە بىر چوق وظيفەلەر تودىع اولتور؛ اوزىندەزدە بىر چوق شىئار اومولپور، بىنچە مەعارف شەبەلىرى بوقدر؛ اونىڭ مستفل بىر ھىئىتى موجود دىكلەر. نە واردەر؟ اسپالقوملارنىڭ، اونلارنىڭ كاتىبلارنىڭ، نە بىلىم قورىبەرلەرنىڭ اوفرولىرىلە اوچماغە دائىما مەجبور مامور واردەر. بولداشلار بو جورە مامورلاردىن سىز نە اومپورسىڭىز؟ مەعارف مەدىرلىكلەرىندە نە قدر تشكىلاتلار بوجورە گىدىيورسە بىر شىئى اومماق طوغرى دىكلەر.

كىچىك تصرفات مسئلەسىنە. تصرفات مسئلەسىندە كىنچىيە يافلاشماق لازىمدر؛ بەداغوزى طرفى دورسون مەلمەك ھەر حالدە كىنلى اىلە علاقەسى لازىمدر؛ بىزىم مەلمەر مەزدە او مەھارت بوقدر. بىزىلورزىكە كىنلىلەر اوللرى بوش وقتلارنى مەلمەك ياتىدە صحبت اىلە كىچىرپوردىلار. اگر كىنلى مەلم اىلە علاقەلىمەيورسە يە سىبب مەلمەك علمسىزلىكىدر. قالدى كە تصرفات مسئلەسىندە كىنلىدىن اتقادە ايتىمك لازىمدر. مەلم اوندىن اوگرەنوب چوق ياقشى مەكتىپى ياتىدە تطبیقات بىرلى آچە بىلەجىگدر. آنچاق اوزى و طلبەلەرى ایشلەتمەك لازىمدر. بىزىم مەلمەر مەكتىپلەرە وىربان بىرلاردىن تطبیقات استفادەسى دىكل، استىمار قاعدەسى اوگرەنپور و اوشاقلارە اوگرەنپور كورونپور كە بونىدە نەقسانىز واردەر. بۇدە آبرىجە، اثبات ایدپور كە بىزدە ھلە مەكتىپ تشكىلى، مەلم تشكىلى لازىمدر، تربىە مسئلەسى صوگرەكلەجىگدر.

محمود زادە علمى اكىر. (نوخامەارف شەبەسى مەدىرى)

خلىفە زادە مەكتىپلارنىڭ بىرلى مەصارفە كىچىمەسى حقىندە سويلەدى اونىڭ تەكلىفى بعض ياكلىش فەكلەر وىرە بىلور بىز اوبىزدا اىلە

چوق علاقه‌ده‌یز و ییلورز که مکتبلر یرلی وارداتله اداره اولسه‌لر باغلاناچقلردر.

نارقومپروس اگر مکتبلری صاقلامق ایسته‌یورسه، یرلی مصارفه اصلا راضی اولما‌میلدر.

اجرائیه قومیت‌سنده بن اوزوم اولیورم. اونلر همیشه انضباط سوگره معارف دیسکه مجبوردرلر. هر نه تدبیر اولسه‌ده یا یلمه‌لی مکتب ویرکیسی قوبمه‌لی. یا خود اوزکه واسطه‌می تا پمالی، هر حالده مکتبلری محلی وارداته ویرمه‌میلدر. یوقسه مکتبلرک اللی فاضی قاپانه‌چقدر.

موسی‌یف بولداش سوبله‌دیگی کییی معارف شعبه‌لرینک وضعیتی اجرائیه قومیت‌لری نزدنده آغیردر. بنجه اونلر اجرائیه قومیت‌سی خارجنده معارف قومیسارلغینک یر موکلی شکله گیرمیلدر.

بوراده کند تصرفاته تمایل مسئله‌سی موقع مذاکره‌یه قوبولدی. تمایل مسئله‌سی قطعی صورتده کیچمه‌لی‌در. حتی کندلرده تصرفات مکتبلری آچماغه باقمه‌لیدر. طوغریدر بونلر آچیلدقدہ بوده آیربجه مسئله شکله گیره‌چکدر. تربیه اجتماعی‌یه‌می، یوقسه عالی صنایع اداره‌سنه‌می کیچسون دیه بحثلر اولاچقدر. یولداشلار قانمیرام بو ایکی شعبه نه‌جور آیریلمشدر؟ بیرده باقیورسک تربیه اجتماعیه شعبه‌سنده وسائط تدریسیه وار، قایینت وار. فعله فاکولته‌سنه ایسته‌یورسک. عالی صنایع اداره‌سنک دگل دیور. ته‌خنیقومه یر شتی ویرلمه‌یور. چونکه تربیه اجتماعیه راضی اولمه‌یور. بو ایشلرده یر نهایت ویرمیلدر.

یگی مه‌تودلر ایله یگی ایده‌آلرله علاقه‌دار اولدق دارالمعلمین پروگراملرنی دگیشدیرمک لازمدر. اداره‌نک پروگرامنه طبابت

اطفال حفظ الصحه (гигиена) درساری علاوه ایدیلیمه ایدر. کند
تصرفاتی درساری وهکنذا.

یبرده معلملر بو وقته قدر معاشمز آرندی دییه گوزله یوردیار
مکرن که بو زوالیلر داها یگرمی بش مناتندن یوقاری معاش
آلمسنه حقاری یوقمیش. بونه جور ایشدر. ییز آرتیق معاشی
گوزلرکن (۳۰) دن یوقاری یگرمی بش دن آشانی آیلق
اولمیه جقدر دییه امر آلیورز.

مصطفی قلی زاده

یولداشلار!

مذاکره لر حقینده فکرلر سوبله دیم. فکرت یولداش سؤالنده
زحمت مکتبلی حقنده نه جور دافلاتده بیر شی سوبلنمه دن دیور.
زحمت مکتبلی حقنده مذاکره ده بولنق یبرده بو سنه بیر نیچه
زحمت مکتبی آچماق ییزیم اساسی مسئله ارمزدندر. بو سنه بیر
نیچه یبرده زحمت مکتبی آچه جئز. و گله جکده ده گیند کجه
زحمت مکتبی دائره سنی گنله ته جکز. آنجاق خلیفه زاده نلک دیدیک
وجهله شیمدیک حالده مکتبلی و ایکنجی درجه مکتبلی
صنعت مکتبی حاله کتوره که اقتداره ز یوقدر. و ییردن ییره
ده گیشد برسه ک اوقرانیدا اولدینی کیسی بیر طرفدن موجود
مکتبلر مز قاپاناجاق و او ییری طرفدن ده صنعت مکتبلر مز اولمیه جقدر.
صنعت مکتبلی آچماق ایچون معلم قومه ز اولمدقن باشقه تصرفات
قومه مزده یوقدر؛ مثلا آرتیل و فابریقا کیسی (قضالرده) مصنوعات
مؤسسهر مزده ییز هله لکده مکتبلر مزده آز چوق تازه جریانلر
ویرمک فکر نده یز. زمان ایله اولنری ده یابه جئز صنعت مکتبلرینی
آرتیرماق بو سنه کی بلانمزده واردر. بیر ایکی یبرده صنعت
مکتبی و ایکی یبرده دارالمعلمین آچماق ایسته یورز.

بولداشلاردان موسایوف دیدی که هله مکتبلرده تازه جریان ایده آلدی؛ گویا که ییز هله هیچ تازه جریان آدی چکمه ملیزه، بو طوغری دکلدر. بولداش آرسون دیدی که تورک معلمارنده تصرفاتی او گرنمکه چوق میل واردی. بنده علاوه دیورم که معلمارمزه تازه جریانلری او گرنمکه فوق العاده میل و استعداد واردی. بیر نیچه اویزدده ییزیم تفتیشمیز بونی اثبات ایله دی. هر حالده ییزده تازه جریان چوق تیز حیاته کیچریله ییله جکدر. ذاتا کیچریلمزسه ییز بوسنه پاره خارجلایه ییامه یه جکز. او حالده ییز بنالری نیچون تیکپورز. قورصلری نیچون آچپورز قونفرانسلی نه ایچون چاغربورز. بونلردن چیقان فائده لر بوگون آشکاردر. بو سیه زدرلی، قونفرانسلی مرکزین باشقه ناحیه لرده دوزلتمکه طرفدارز آنجاق بو کبی واسطه لرله ییز یگی جریانلره یول آچه جفز. بناء علیه یگی جریانلرایچین چالشمق لازم دکل دیمک طوغری دکلدر.

موجود مکتبلرمزه زحمت اوصولی تطبیق ایدیله ییله جکدر؛ بز بوتون مه تودلر تطبیق اولونسون دیمه یورز. ممکن اولدینی قدر. ممکن اولدقجه تطبیق ایدیلمه ایدر دیورز. بوده ظن ایدر سه لازمدر و اوزی ده آیش ده کلدی.

بورادا معارف شعبه لری آپاراتلرندن دانیشیلدی. شتاتلرک آزلنی معارف قومیسارلنی ده نظره آلمیشدر آنجاق سبالقو ملردن آبریلحق مسئله سی طوغری دکلدر. مملکتک بزم تابع اولدیغیمیز آیری دائره لری ده واردی. او بر طرفدن اجرائیه قومینه لرله اویوشماق ده چتین دکلدر. یالکیز یولنی تابان مدیرلر لازمدر؛ سز معارف مدیرلرنیک مستقل اولمه سنه طرفدارسکیز بز ایسه ک اوزه زلگده اونلار ایله علاقه لشمه سنه طرفدارز. بو وقته قدر مرکزین کیدن مفتشله،

انستروقتورلر و سائر مامورلارمز بالکیز معارف شعبه‌اری و مکتب‌ار
ایله علاقه‌لئوردیلر. اما بوییل بز اجراییه قومیت‌لرله‌ده اجلاس‌لر
یاهر قاتاق‌لارا کیره‌ک ایش کوردک. چوق یاقشی تیجه‌لر ویردی.
امین بکلی قورسلر حقنده دانیش‌ر کن په‌داغوزی قورسلرندن
فائده یوقدر، قورسلر اجتماعی دائره‌ده آچیلمه‌لیدر دیدی. بریسی‌ده
دیمشدی که قورسلرده بر آی حساب، بر آی تور کچه . . .
بو قاعده‌ایله درس‌لر کیمه‌لیدر . . . البته امین بکلی‌نک تکلیفی‌ده بونا
اوقشایور.

قورسلردن فائده یوقدر سوزی طوغری دکدر فائده واردر،
اولمیشدر؛ بونی‌ده قورص مدبرلرینک داقلا‌نلری اثبات ایتدی.
بزم‌ده تفتیش‌مزده بو فائده آشکارجه اوزینی گوستردی. اما بوننگله
برابر نقصانمز یوقدر دیمه‌یورز. واردر؛ بویله مشورت‌لر ایله دوزلته‌جک‌ز.
بر یولداش‌ده دیدی که قورصک پروگرام‌لرنده هر ایل عینی‌لک واردر.
بوده طوغرو دکدر. هیچ بروقده بزم ییلدیرکی پروگرام‌مزله
بوییلکی پروگرام‌مز بر دکدر. بوییل آرتان درس‌لری نظره
آلماسق ییله اسکی درس‌لرده عینی‌لک یوقدر، هر ایل بز قورصک
پروگرامی حجمی بو‌یوتیورز، ایلریده قورصی آرتیق تازه چیغیرلرک
اوکرتیله‌جک یری حالته کله‌جک و هر درجه تحصیل‌لی معام ایچون
دوامی ایجاب ایده‌جکدر.

ایکنجی درجلی مکتبه اهمیت ویرمه خصوصنده اعتراض واقع
اولدی بز اهمیت ویرمه‌یورز دیشلیدی. خایر بویله دکدر، بز
اهمیت ویر‌یورز، ویر‌جک‌ز، آنجاق یوقاریده‌ده دیدم ممکن
اولدقجه ویر‌جک‌ز البته بز اهمیتجه بیرنجی صیره‌ده دارلمعلمینلری
و تحقیق‌وملری طوتیورز، هله طوته‌جفز، مملکت‌مز معارف‌دن طوبونجه‌یه
قدر بویولی تعقیب ایله م‌مز لازم کله‌جکدر.

خلفه زاده معلمه شهادتنامه و بریلهمسی حقنده دانیشدی. بز شهادتنامه اهمیت و برمه یورز بز تازه لکدن خبردارلغه، چالیشقانلغه، علمه قیمت و بریورز. برده کوهنه معلم و تازه معلم سوزندن اور کمه بگزر، بز کوهنه معلم یاشی (۴۰). چاتانه دیمه یورز. تازه علمله میل ایتمه یه نه چالیشمایانا دیورز.

بوراده برده مکتب اداره لرینه یعنی تربیه اجتماعی شعبه سیله عالی صنایع شعبه لرینک آبریلهملری حقنده دانیشلیدی، بوده هله لکده آبری اولهمسی لازمدر؛ بز مکتبلارمزی صنعت مکتبی حالتیه کتورد کدن سوگره بو شعبه لارده برلشه جکدر.

دارالمعلمین پروگراملری خصوصنده بر یولدش دیمشدی که زمانیه او یغون برد کیشیکلک لازمدر بلی بزده بونا طرفدارز. بویایله جقدر؛ حتی ایمدیکی اجلا لارک برنده بو مسئله ایچون بر قومیسون سه جیلهمه لیدر.

برده معاش مسئله سنده محمود زاده یولدش تزه بر امرنامه سوبله دی؛ بو امرنامه کوره (۳۵ - ۳۰) دائره سنده معلمر معاش آله ییله جکدرمش؛ او امرنامه محو اولمیشدر، کورجستانه کوره یاپیلیمیش ایدی. بزده هله لکده اسکی تصرفه اصولی اوزره کیده جکدر یای قولونیه لری تشکیله بزده طرفدارز، آنجاق مملکت مزده بونی یایماق اولدقجه چیندر، بوبله ده قولونیه لر عمله کتورمک ایچون قومیسارلغمزک مالیه قومسی نامساعددر؛ طوپراق قومیسارلغی و سائر قومیسارلقلر ده بوبله برتشت اولمه میشر، اولمه یور که بزم مکتبلارمزه او قولونیه لردن استفاده ایله سینلر.

علی اکبر یولدش مکتب نالوغلری حقنده تکلیفده بولندی. نالوغ مسئله سی کوریلدیکی قدر قولای برشی دکدر. بوده بر جوق مذاکره لردن کیچمک مجبوریتده در. سوگره بزده واحد ویرکی

شعاری ده وارد؛ بونگ ایچون اؤقدردنه قابل تطبیق و قبول بر شی دکلدر.

برده بز سزه تمامیه سز قناعت ایدیگز که مکتبلر برلی واردانا کیچه جکدر دیمه دک هر اعتماله قارشو اهالی بی یاواش ایصیندیریگز دیدک. اگر زاقاقاسیه قومیسارلغی مکتب مصارفاتی قبول ایتمزسه کنه آیری بر یول نایمه لی بزه غرض بر ایش یابوبده کندیلر آلیشنجیه قدر مکتبلری دولت وارداتیه صافلاملی بزه. مابوسلق لازم دکلدر. معلمارده اولا بوشوق و هوس معارفی هر کون ایلریله ته جک. امین اولمیدر که آذربایجان معارفی یو کسله جکدر.

صدر- بولد اشلار، قرار ایچون قومسیون سه چیلمه لیدر. قرار چیقارمق ایچون آشاغیده کی آدملردن عبارت قومسیون سه چیلور:

(تربیه اجتماعی نماینده سی) ویردی زاده حیدر.

افندی زاده عثمان

موسا زاده حسین

قارجیلاروف

خلیفه زاده محمد علی

قومسیون طرفندن آشاغیدا گوستریلن قراری ماده لر اجلاس عمومی طرفندن قبول اولنور.

تهذیب و قرار لر.

بو ۱۹۲۴ - تدریس سنه سنک اڭ مهم طلبی مکتبلرک مادی جهندن تامین اولدیغندن معارف قومیسارلغی بو تدیرلری ایلک وظیفه صایار:

۱ - مکتب بنالری نی تعمیر ایتک؛ یگی مکتب بنالری یایمق

و مکتب لوازمی حاضر لاق ایچون قومیسارلر شوراسی واسطه سیله بارا تدارك ایلمك و برنجی درجه مکتبلرک محلی وارداته کچیریلمه سنه هیچ بر وجهله امکان وبرمه مک.

۲ - حال حاضرده آذربایجانده موجود مکتب بنالرندن آنجا ق دورته بری ایشه یارایاجق بر حالدله اولوب متباقیسی خراب بر وضعیتده اولدیغندن قومیسارلر شوراسی قارشیمزده کی تدریس سنه سنده، داش، کبره چ، قوم کبی انشا آت لوازماتی برلی اهالی طرفندن تدارك ایدیلمك شرطیله، یوزه قدر مکتب بناسی تیگمکه قرار ویرمش. بونك ایچینده محللرده کی مسئول معارف ایشچیلری مذکور لوازمی تدارك ایتمك و کندی اهلیسنك کندی تشبیلریله یگی مکتب بنالری تیگمك خصوصنده برلی اهالی بی جلب ایتمکه دعوت اولونور.

۳ - مکتبلرک موویله چیتدن تامین ایدیلمه سنه یاردیم اولمق اوزره معارف قومیسارلغی طرفندن، قضالره کوندریلمك ایچین، صیرا و لوحلر یابدیریلیر. بونگله برابر سائر موویله قسمی مرکزی اجرائیه قومیه سیله محلی حکومترلره حواله ایدیلمیلیر.

۴ - معارف قومیسارلغی نو تدریس سنه سنده اورتا مکتبلر ایله دارالمعلمینلر آراسنده اون بیه قدر فیزیک و کیمیا قاینه لری پایلیاجاق. بوندن باشقا برنجی و ایکنجی درجه مکتبلریده و سائط عینه و قاینلرله تدریجاً تجهیز ایتمکی لازم ییلیر.

۵ - بو سنه برنجی درجه مکتبلر ایچین یالکز یوزه قدر بنا تیگمکه اکتفا ایده رک مکتبلری دها زیاده آرتیرمقدن امتناع ایدیلیلیر. فقط بونك مقابلنده برنجی درجه مکتبلرک داخلنه یعنی تدریسات و اصولی جهلرینه دها زیاده اهمیت ویریلملیر.

۶ - بىرىنچى درجە مەكتەپ مەلىملىرىنىڭ قىسۇرلىرىنى اصلاح و مەلۇماتلىرىنى يۈكسەلتىمەك ئىچىن ئاجىەلەردە قىسۇلاردا مەسئۇل يۈلدەشلىرىڭ رەبەرلىكىلە اجتماعلار و قونۇرانسلىر تەرتىب ايدىيەلەيدىر .

۷ - مەارف قومىسارلىقى كىچىن سەلەردە يادىغى بو تەدرىس سەسى نەپەتسەدە بىرىنچى درجە مەكتەپ مەلىملىرىنىڭ حاضەرلىقلىرىنى اكەمال اىچىن اوچ آبلق قورسلىر آچمالى و مەلىملەر كەندى كەندىلەرنە حاضەرلانا يىلەملىرى اىچىن عامى و پەداغۇزى كىتابلار تەدارك ايتەلەيدىر .
۸ - بەس قىسۇلاردا اىككى سەلك پەداغۇزى قورسلىرى آچمىق اىچىن قومىسارلىر شۇراسى قارشىسەندە تەشەتەدە بولۇنەلەيدىر .

۹ - مەارف قومىسارلىقى اىكەنچى درجە مەكتەپ مەلىملىرىنىڭ مەاشلىرىنى آرتىرمالى و بو مەكتەپلىرىڭ اصلاحى اىچىن لازم كەلن تەدبىرلىرى كۆرمەكە قىسۇر ايتەلەيدىر .

۱۰ - مەكتەپلەرمە مەلىمە و مەلىم حاضەرلايان دارالمەلىمات و دارالمەلىمىنلەرە اولكى قەدر اهمىت وىرمەك ، بونلرىڭ تەلىم نىتىلىرىنى قونلەندىرمەك و بىرىنچى درجە مەكتەپلەر تەسرفات تەمەلنە حاضەرلىق اولمىق اىچىن پەداغۇزى مەكتەپلىرىڭ پروگراممە بەس مادەلەر علاوه ايتەمەك و يىڭى اصوللەرە موافق پروگراملار تەنظىم ايتەمەك لازمەدەر .

۱۱ - قىسۇا مەارف شەبەلىرى شىمەدىكى تەشكىلاتلە بونون بىر قىسۇادە كى مەكتەپلىرى ادارە ايدەمەيەكەندىن بونلرى قونلەندىرمەك مەقسەدەلە شەتەللىرىنى آرتىرمىق خەسۇسەندە مەركىزى اجرائىيە قومىتەسى تەزدىنە تەشەتەدە بولۇنەلەيدىر .

۱۲ - قىسۇلاردا كى چوچوق اولرەندىن بەسلىرىنى اىلمى نەمۇنە مەكتەبى حالە قوبىمىق ، بو مۇسسەلەرىڭ تەلىم و تەربىيە جەتلىرنە دقت ايتەمەك ، بونلر اىچىن خەسۇسى مەربەلەر حاضەرلىق و مەلىملىر حەكومەتلەر واسطەسەلە

اونلارک مادی حاللرینک تامینی معارف قومیسارلری قارشیسنده دوران
اک لزوملی مسئلهلردر.

۱۳ - معلملری مادی جہتدن تامین مقصدیلہ معارف قومیسارلری
معاشرک آرتریلماسنه چالیشمالیدر.

۲ نجی مادهیه علاوه: اہالی طرفندن مکتب پلاتہ اویغون
اولہرق یاییلمیش و اتمام ایدیلدیکی حالده یرلرک اقتداری فوقندہ
اولان مکتب بنالرینک تاملانمہسی ایچون لازم کلہن و وعد اولان
لوازمات تیزلکلہ اوزلرینہ وبریلہملیدر.

۷ نجی مادهیه علاوه: باش تریہ اجتماعیہ شعبہسی؛ معلملرک
امتحان ایلہ یرلردہ وثیقہ آلمہلریچون بر واسطہ آراملیدر.

۲ نجی مادهیه علاوه: بعض یرلردہ وقوع بولدیغی و جہلہ یرلی
حکومتک مرکزی اجرایئہ قومیتہسی طرفندن تعیین اولان معین
شتاتی دکیشدیرمہسنہ امکان وبریلہملیدر.

III

مضبوطہ یہ علاوه - ۲

عالی سیاسی معارف دائرہسینک ۱۹۲۳ - ۲۴ سنہ فعالیتی حقندہ
(مروضہ)

۲۳ - ۲۴ نجی سندہ عالی سیاسی معارف دائرہسینک ایشلری
ذیلده کی ساحده اولمشدر.

I - عالی سیاسی معارف دائرہسی کندی سیاسی معارف ایشلرینی
آذربایجان قومونیسٹ فرقهسینک مرکزی قومیتہ تبلیغات شعبہسی
قادینلار شعبہسی، همکارلار اتفاقک مدنی معارف قومسیونی.
جوانلار اتفاقک مرکزی قومیتہسی. آذربایجان عسکری فرقهسینک

سىياسى شەبەسى، «ستەپىن» نامىنە ئىسكىرى فرەنىڭ سىياسى شەبەسى،
دوتما (فلوت) سىياسى شەبەسى و باشقە بوتون مدنى معارف
قومىئونلارى ايله صىقى رابطةده اولاراق دوام ايتدېرمېشدر.

بايلىمىش ايشلرى قيد ايتمه زدهن اول عالي سىياسى معارف دائرەسى
كندى سىياسى معارف ايشلرىنى جمهوريت دائرەسىندە نه كىيى
شرائط داخلندە آباردىقنى مختصرده اولسا كوسترمەكى لازم بلكەده
واجب يېليور.

آذربايجان اجتماعى شورا جمهوريتى عالي سىياسى معارف
دائرەسى ۲۳ - نچى سەسى فيورال آيندان تاسس ايتمه سىنە باقمىاراق
(يىرنچى دورەدەن صوگرا) بىر طاقم اويزە قىبو (آفاقى) شرايطە
استقادا كندى فعاليتى ۲۳ نچى سەنىڭ نپايتدەن - يەنى دىقابر
آيندان باشلاماغا موفق اولمشدر.

تشكىلات دورەسىنى باشادىقە - ان صوگرا حكومتدەن بىر مقدار
مبلغ آلاماغا موفق اولاراق. بو مبلغ ساپەسىندە كندى ايشنى
نشر ايتمەكە باشلامېشدر.

اىلك اهمىيتى، عالي سىياسى معارف دائرەسى. سواد سىزلى
تسوپە ايچىن تسوپە منطقەلرى تشكىلنە ويرمېشدر. تاسقىر اولسونكە
بورادە بويوك مشكلاتلرە تصادف ايدىلەشدر. بو مشكلاتلرەدا -
بىر طرفدەن سوادسىز اھالىنىڭ سىياھى و احصائەسى بولونماماسى،
دىكر طرفدەن مركزى فرە قوميتەنىڭ تېليخاب شەبەسى، همكارلار
اتفاقلارنىڭ مدنى معارف قومىيونى ايله اولان رابطة سىزلىكلردەن
عبارت ايدى.

معافىە صرف ايدىلن ئەنەرژى ساپەسىندە بومشكلات و
مانئىلرە رفع ايدىلمىش و ايشتە محاسبە دورىندە ايستەرسە سواد سىزلى
تسوپە ساحەسىندە و ايستەرسە مدنى معارف ايشلرىندە آز چوق
موقفيت الدە ايتىش اولدىغىمىز كوز اوگىندە دورىيور.

سوادسیزلفی تسویه ایشلری.

یوقاریدا گوتردیکمز او پرقینو شرایطلری نظره آلاق
۱۹۲۳ - ۲۴نجی سنه تدریس سنه سی پلانی موجبجه آذربایجان
اجتماعی شورا جمهوریتده ۵۰۰ مکتب آچیلاراق، ۱۵۰۰۰ ییک
سوادسیز اهالی بو مکتبلره جلب ایدیلمله لی ایدی، محاسبه سنه سی
نهایتده بو ایش تمامیه، یعنی 100% بئیریلش اولدی.

۱۹۲۳ - ۲۴ تدریس سنه سینده سوادسیزلفی تسویه ایچین ۷۶۹
القا و ۱۴۰ آز سوادلیلر غروپلاری تشکیل ایدیلش ایدیکه
بونلاردا ۲۱۴۸۰ نفر اوقوماقدا ایدی. بونلاردان ۴۱۶۳ نفر
آذربایجان کنج قومونیسترلر اتفاقی عضوی. ۸۲۲۴ نفر همکارلار
اتفاقی عضوی، ۱۹۶۰ نفر آذربایجان قومونیسست فرقه سی عضو. و
نامزدلری قالانلاری ایسه میلیس - عسکرلر، مزدور ایشچیلر و زحمت
کش اهالی ایدی،

ملیتجه تور کلر ۱۷۰۰۸، روسلار ۲۶۷۳، ارمنلر ۱۹۴۳ باشقا
ملتلر ۳۵۰ نفر اولمشدر. بو عمومی القا و عالی غروب مقدارینده
مکتبی بئره نلر ۱۲،۵۵۲ نفر اولمشدر که بونلاردان قادیلار ۱۲۸۷،
آذربایجان قومونیسست فرقه سی عضوی ۱،۵۵۰، کنج قومونیسست
اتفاقی - ۲۲۲۲، همکارلار اتفاقلاری عضولری ۷۸۸۷ نفر اولمشدر.
عمومیت اعتباریه سوادسزلق و آز سوادلق 55% ی تسویه
ایدیلمشدر. یوقاریده کوستریلن لردن علاوه - آغداش کوردستان
سالیان، قضالری، مختاریتی داغلق قاراباغ ابالتی، دوتما، آذربایجان
عسکری فرقه سی و دمر یول خادملری اتفاقندن اطرافلی
معلومات الده ایدیلهمه میشدر.

بو قضالرده و بو مؤسسهلرده سوادسیزلفی تسویه ایشلرینک

کافی درجه ده آباریلش اولدیغنی نظره آلاجاقلور ساق - بوقضالرده و مؤسسه لرده ۳۰۰۰ نفریک سوادسیزلی تسویه ایدیلدیکنی کورمک اولورق که بو حسایله بوتون جمهوریت داخلنده ۱۵۰۰۰ اهلینک یمنی تمین ایدیلن پلانک ۷۰٪ ی سوادسیزلی تسویه ایدیلش اولدیقی میدان چیقمش اولویور .

اصول و تعلیمات - اصول و تعلیمات شعبه سی اعتبارله سوادسیزلی قسمی تسویه ایشلری قناییر وضعیت داخلنده بولنوردی .

اصول و تعلیمات واسطه لرینک (کتاب، رهبر و ساپره) هیچ بولونما سی، خصوصیه تورکجه، دیکر جهتدن و بویه کتاب و تعلیماتلاری طبع ایتدیره یله جک پارانک بوقلغی ایشک کیدیشنی اولدیقجا مشکل بیر شرایط آلتیندا بیراقیوردی .

بوقدرجه سنه لزوملی ادبیات و وسائطک اوجمله دهن تدریس و علی العمد مه تود مسئله لرینه عائد کتابلارک بوقلغنی و قومشو جمهورینلرده عالی سیاسی معارف ایشلرینک خط حرکتیه آشنا اولماق لزومیتنی نظره آلاق روسیه و له نینقراد عالی سیاسی معارف و مکتبدهن خارج معارف مؤسسه لرینک بوتون نشریاتی الده ایدیلمشدر .

رابطه - عالی سیاسی معارف اداره سینک شتاتیندا خصوصی تعلیماتجیلاریک بولونما دیقنا باقمیارقاق ، ۱۹۲۳ - ۲۴ نجی تدریس سندسینده معارف قومیسارلیقی تشکیلاتلاری واسطه سیله بیر چوق قورصلار و مدنی معارف اداره لری تفتیش ایدیلمه سی میسر اولمشدر . بیرده بعض یشلرده مه تود و تعلیمات سجه سی نقطه نظریندهن مشاوره لر دعوت ایدیلمشدر، تحریری رابطه ایسه هر طرفده منتظم آباریلمشدر . وقتلی وقتینده هر قضایه لازمی تعلیماتلار، تعلیماتلار و سوادسیزلی تسویه مرکزی قومیه سینک نظامنامه سی و

قضا عالی سیاسی معارف ایشلرینده قومبایا آبارماق لایحه لری کوندریلمشدر.
 قضا لردن بیر طاقم احصائیه معلوماتلارینی و محاسبه لری آلماق
 ایشی اولدیقجا فنا بر وضعیت داخلنده کیتمشدر. یالکز بیر
 تعلیمی قاج کره تکرار ایتدی کدهن صوگرا بعض معلوماتلاری
 آلماق ممکن اولمشدر.

عالی سیاسی معارف ایشنی حقیقتاً منتظم بیر شکله سالماق آرزوسیه بوتون همکارلار، فرقه و باشقا ادارلریک مدنی معارف قومیتلری ایله صیقی رابطهیه کیریشمش و بویلهده قومشو دولتریک سیاسی معارف ادارلری ایله صیقی رابطه دوزلتمهک اونلارلا کتاب، ادبیات و استخبار معروضه‌لری مبادلّه‌سینه باشلامش.

روسیه عالی سیاسی معارف ایشلریله آشنا اولماق و بونلاریک بو فعالیتلردن استفاد ایتمک مقصدیله ۳- نجی عموم روسیه تسویه جیلری قورولتانه نمانده کوندرمشز.

تبلیغات و قلوب ایشلری.

دولتی، تائینات صبراسیندان چیقازیلدیفی ایچین قلوب ایشلری بیر قدر فنا حالدا بولینورلار. حال حاضرده بوتون ایشجی - اکینجی، قادیلار، قزیل عسکر، کنج قومونیسترلر و همکارلار قلوبلارنک عددی ۱۱۰ دانهدر که بونلارداندا قادیلار قلوبی ۲۲، کنج قومونیسترلر ۵، باشقا ملتلر ۲، ایشجی - اکینجی قلوبی ۷۰ قالانلاری ایسه، عسکری سیاسی اداره لرینه، دوتمایه (فلوت) و قزیل عسکره متعلقدر.

هئج بیر مبلغ اولمادیقا باقمیاراتی بو کونه قدر قلوب ایشلری
 ساحه سینده بعض ایشلر کورولمشدر. بوتون قلوبلار صحنه سینک
 تعمیری ایچین ۳۳۳۳ آرشین بهز بیراقلمش، آرا صیرا بعض

قلوبلارا پارالار ویریلمش و بهضیلرینه تیاترو ادبیاتی کییی اوفاق شیشلر بیر اقیلمشدر.

بوتون قضالره لازمی تعلیماتلار، بلانقلار طبع ایدیلهره کوندریلمش. قلوب ایشلری حقنده آتیده کی کتابلار نشر ایدیلمشدر.

۱. قلوب ایشلری.

۲. قلوب ایشجیلری ایچین ۳۰۰ سوال.

۳. کندی لوتوسی [lotto]

موسقوادن آلمش قاتالوق (اسامی مکتب دقتری) و قولبا - قرائتخانه سنه لازم اشیا سیاهی سی موجبجه بیر فوند - (مبلغ) قومسیونی تشکیلاتک لایحه سی ترتیب ایدیلمشدر. قومسیونک مقصدی قضا سیاسی معارف اداره لرینه مادی معاوتنده بولونماق و آذربایجاندا بولونان - قولبا - قرائتخانه لره لازمی اشایی بولماق ایدی. قومسیونه آتیده کی اداره و مؤسسه لریک نماینده لری داخل اولوردی، آذربایجان قوممونیست فرقه سی، آذربایجان متحد استهلاک اتفاقلاری (آز سایوز) باکو ایشجی استهلاک اتفاقلاری (باکسایوز) عدلیه قومیسارلنی، صحیه قومیسارلنی. داخلیه قومیسارخی آذربایجان همکارلار اتفاقلاری شوراسی. خلق تصرفات شوراسی و سائره. آذربایجان قوممونیست فرقه سنک ۵ - نجی قورولتای قراردادینا مطابق تورک قادینلاری آراسیندا مدنی معارف ایشلرینی یوکسلتمک و تورک قادینلارینی شورا قورولوشینا جلب ایتمک مقصدیه اوچ منطقه ده یعنی قوبا، نوخا، و کتجه ده، «علی بایراموف نامنه قلوبه» مشابه اوچ قلوب تشکیل ایتمک عالی سیاسی معارف اداره سینه تکلیف ایدیلمشدی. بو قلوبلاریک آچیلماسی ایچین لایحه و سمه تا ترتیب ایدیلمش و خلق قومیسارلار شوراسی و آذربایجان قوممونیست فرقه سی مرکزی قومیته سی طرفلریندن تصدیق ایدیلهرک، تعمیری

ایچین شیمدیلیک ایلک دفعه اولاراق ۹۰۰۰ منات بیر اقلیمش در. تبلیغات قسمی - آذربایجان قریمونست فرقه سی مرکزی قومیت سنک قادیلار شعبه سی نزدیک تشکیل ایدیلیمش قلوبلاری لازمی اشیادهن تجهیز قومسیون آوغوست آیدان اعتبارا ایشه باشلامیشدر. عین زماندا عالی سیاسی معارف دائره سی، طرفیندهن بوتون آذربایجان قضا لرینده او قونماق ایچین سیاسی، طبیعی، اجتماعی و کند تصرفاتی مسئله لرینه دائر بیر صیرا لقسیا موضوعلرینک لایحه سی ترتیب ایدیلیمشدر.

بولقسیالاری آپارماق ایچین آذربایجان همکارلار اتفاقلاری شوراسی مدنی معارف قومسیونینک ائقتورلاری ایشه جلب ایدیلیمش جکدرلر که بو خصرصدا همان ائقتورلار ایله حال حاضرده دانیق آپارلیور. تبلیغات و پروپاگاندا ساحه سینده پاپلان ایشلر بوتون قضا سیاسی معارف اداره لرینه بیر یغین تعمیم نامه لر کوندریلمش و مطبوعات واسطه سیله هر هانکی بیر انقلابی و عکس دینی و باشقا بو کیی بایراملاردا جدی صورتده اشتراک ایدیلیمشدر. محاسبه زمانینه قدر تبلیغات نیم شعبه سی آتیده کیلری نشر ایتیمکه موفق اولمشدر. تبلیغات مضمونلی ورقه لر (کوچوک کتابچالار) ۵۰۰۰ نسخه تبلیغات سجه سنه حوی لوحه و شعارلار - ۶۰۰۰ نسخه (۱۰ درلو) انقلاب سجه لی بیر چوق کتابلار الده ایدیلیمش و بونلاردان بعضیلری تور کچه طبع ایدیلیمک ایچین شیمدیلیک ترجمه ایدیلیورلر.

اون قسمدهن عبارت له نینک بوتون اثرلری اخذ ایدیلیمش بوتون قضا لر و مرکزی کتبخانه لر کوندریلمشدر. طبیعیات، سیاسیات، عکس دینی و اجتماعیات موضوعلرینه مخصوص، پایلاماق ایچین ۱۴ قسم کتابلار آلمشدر.

قولبا قرائتخانهلر - عالي سياسي معارف ايشلرينىڭ باشلىجىلار يندان بىرىسى آذربايجاندا قولبا - كىتبخانهلرى كىنىش بر ساحده نشر ايتىمىك و بونلارى لازىمى و موافق ادبيات ايله تجهيز ايتىمىك مسئله سيدر. فقط مالىه بخرانىله مربوط اولدىقندان بو ساحده مېك آزايش ياپىلمىش در. هېسى ۷۳ قولبا - قرائتخانه مز واردركه بونلاردا آذربايجاندا چىقان غزىنه، مجموعه و ديرى قىيو (خط حر كىت) لىرله تجهيز ايدىلىورلر. قولبا - قرائتخانه لىرىڭ حاللارى غايت مشكل بىر شكلده ده. بىر چوق يىرلرده قرائتخانه لىرىڭ رسمى مديرلىرى يىله يوقدر. بونلارىڭ اداره سى، بىر چوق مېكىب ايشلىرى ايله يوكلنىش مېملىرىڭ عېده سىنه ئايشىرىلمىش، حتى بعض يىرلر واردركه مېملىرىده نده اوراده مديرلر يوقدر. اوقويىچىلىرى جلب ايدىمىك واسطىلرى الدىم ايدىمىك بارىمىز يوقدر. بىر چوق يىرلرده تطبيق ايدىلن و قولبا - قرائتخانه لىرى تجهيز ايدىمىن سيار - كىتبخانه يىزده هىچ يوقدر. روسىده قلوب و تبلىغات ايشلىرى ايله آشنا اولماق قصىدىله عموم روسىه قلوب ايشچىلىرى قورولتايىنا نماينده كوندىرىلمىشدر.

كىتبخانه ايشلىرى .

آذربايجان مركزى اجرائيه قومىته سىنىڭ ۲۰ نىجى سنه ۲ آورىل تارىخىلى مدنى معارف اداره لىرىڭ حكومت تجهيز اتندن چىقارىلماسى امرى كىتبخانه ايشلىرىنه بوبوك ضربه اورمىشدر. تور كىچى كا فى قدر ادبياتىڭ (كىتابلار) بولونماماسى، بونلارى الدىم ايتىمىك ايجىن بارىمىڭ يوقلىقى طولايىسىله كىتبخانه لىرىمىز بوگونه قدر دوام ايدىيور. بعض كىتبخانه لىرىسە بىك اسكى و لزومسىز كىتابلارى كىندىلىرىندە محافظه ايدىيورلر. بوگى كوره قضا كىتبخانه لىرى كوندىمىن كونه

اعتبارلارینی غایب ایدمه‌دک نهایت قاپانماغا مجبور اولیورلار . عالی سیاسی معارف اداره‌سینک جدی تشبیرینه مبنی قضا کتبخانه‌لری ۲۴ نجی سنه‌نیک یانوارینه قدر دوام ایدمه‌گلمیش و بوندان سوگرا حتی بیر قدر یوکسلدیلمیشدر . ۲۴ سنه یانوارینک ۱ نده آلمیش معلوماته گوره بوتون کتبخانه‌لرده ۴۶۴،۳۸۹ جلد (توم) کتاب بولونمیشدر که ، بونلاردان یالگیز ۳۷،۳۶۱ جلد تورک دیلینده یازیلیمیش کتابلاردردر .

حال حاضرده ییپ مرکزی حکومت کتبخانه‌سی، قضالرده ایسه هپی ۷۳ کتبخانه واردردر .

قضاده کی کتبخانه‌لریک مصارفی عالی سیاسی معارف دائرة‌سینک عهده‌سینه باکو و رایونلاریندا کی کتبخانه‌لر ایسه باکو شوراسینک عهده‌سینه‌در . بوتون کتبخانه‌لره ۷۵،۸۹۴ جلد کتاب پایلانمیشدر که بونلاردان ۱۵،۱۴۹ جلد تورکجه اولموشدر .

بو سنه‌نیک آپریلنه قدر عموم آذربایجان سوسیالیست شورا جمهوریتی دائرة‌سینده اوقویوجیلریک مقداری ۵۴،۳۰۷ نفر اولموشدر . بونلاردان ۵۰،۳۴۳ نفر باکو و رایونلاریندا ، قالان ۳،۹۶۹ نفر ایسه قضالرده بولونیورلار .

دینی و عکس شورا سجه‌لی کتابلار بوتون کتبخانه‌لرده‌ن چیقاریلمیش . بو ایش بو گونه قدر دوام ایدیور .

داغستان جمهوریتینده ایکی کتبخانه آچیلما‌سینه تشبث ایدیلمیشدر . ممکن اولدوغی قدر نمونه کتبخانه‌لری آچیلماق منطقه‌لر قید ایدیلمیشدر .

بوتون قضالره ورق‌لر ، بلاق‌لار ، سؤال ورق‌لری (آنکته) و کتبخانه قسمینه عائد اشیا وره‌قلری گوندریلمیشدر .

مرکزی حکومت کتبخانه‌سی - مرکزی حکومت کتبخانه‌نینیک

تعمیری و ایشلرینک لازمی موقعنه قوبولماسی اطرافنده اُبی تیجهلر الده ایتمیشیز. هیچ بیر شئی بوقسکن اون بیر آییگ مدتینده، باکودا، معارف سرایندا، هر بیر قنه عائد اوقوبیجیلریک بوتون احتیاجینی تأمین ایده ییلن ۶۰،۰۰۰ کتابی حاوی، کافی قدر مکمل بیر کتبخایه مالک اولمشیز.

سیاسی - معارف ایشجیلرینک حاضریغی اطرافینده.

اُبی متخصصلر و حاضرقلی ایشجیلر (عالی سیاسی - معارف ساحه سینده) تیشدیبرمک و مدنی - معارف ایشلرینی حقیقتاً بوقسک موقعه قوبماق مقصدیه ۲۴ سنه یاییندا قیصا مدتلی قورصلار آچیلیمیشدر. بو قورصلارا هر قصادن ایکیشر نفر دعوت ایدیلیمیشدرلر. بونلار قورصی تیردیگدن سوگرا قضا عالی سیاسی معارف مدیرلری و عالی سیاسی معارف تعلیماتجیلاری تعیین ایدیلهرمک قضالره گوندریلمیشدرلر.

همچنین کتبخانه ایشلری حاضراماق ایچین ۲۳ سنهده ایکی هفته لیک قورصلار تشکیل ایدیلیمیشدری. بو قورصلاری ده ۱۵ نفر مداوم تیرمیشدرکه، بونلاردا ایشه جلب ایدیلیمیشلر.

تجهیزات - بوتون سوادسیزلی تسویه ایدیجی الفبا و عالی غروپلارینا آئیده کی کتابلار و تعلیم شیلری پایلانمیشدر، (۱) تورک الفباسی ۱۰۰۰۰ (جلد ۲) روس الفباسی ۲۰۰۰ (جلد ۳) ارمنی الفباسی ۴۰۰ (جلد ۴) یگی تورک الفباسی - ۱۰۵۷ (جلد ۵) ایشجی نیک بیرنجی کتابی - ۲۷۶۸۶؛ (۶) ایشجی نیک ایکنجی کتابی - ۳۳۵۸؛ جلد؛ (۷) بو بوکلر ایچین کتابچالار - ۱۰۰۶ (نسخه ۸) - سوادسیزلی تسویه مکتبلری ایچین آیلق محاسبه (معلومات) ورقه لری - ۱۲۰۵۰۶ (۹) سوادسیزلی تسویه مکتبلری ایچین پروگرام - ۱۴۸۰ نسخه

۱۰) عالی غروپلار ایچین پروگراملار - ۳۶ (۱۱) دفتر - ۳۹۵۰۹
 دانه ۱۲) قارانداش - ۱۸۴۴۶ دانه ۱۳) تابشیر - ۱۵ بوط
 ۱۲ گروانکه ۱۴) عمومی جغرافیا - ۶۷ نسخه ۱۵) ریاضیات
 استفساری (سپراووجنیق) ۳۲ نسخه ۱۶) سوادسیزاق تسویه سنی
 کوسترهن دیاغرام - ۱۳۵۰ نسخه ۱۷) ریاضیات کتابی ۲۹۷ جلد.
 بونلاردان علاوه بوتون کتبخانه و قرائتخانه و باشقا مدنی
 معارف مؤسسه لری هر آی منتظم صورتده آتیده کی قرار
 اوزره تجهیز ایدیولورلر، تورک غزیتهلری - ۵۹ نسخه ژورناللار
 ۱۲۱ نسخه، روس غزیتهلری - ۵۰۰ نسخه، ژورنال - ۱۰۲،
 ارمنی غزیتهلری - ۷ نسخه.

تحریرات و نشریات نیم شعبه سی

عالی سیاسی معارف دائره سینک تحریرات و نشریات نیم
 شعبه سی دیکرلری ایله برابر تشکیل ایدیلمشدرسه ده بو نیم
 شعبه تیک معین بیر مدیری اولمامیش و ۲۳ - نجی سنه ایولینه
 قدر ایشه باشلایامامیشدر؛ رسمی مدیر تعین ایدیلدیگدن سوگرا
 یاپیلان ایشلر بو طرفده اولمشدر، نشر ایدیلمش تعلیم کتابلاری.

- ۱ - ایشچینک بیرنجی کتابی . . . ۵۰،۰۰۰ نسخه
- ۲ - « ایکنجی کتابی . . . ۱۰،۰۰۰ »
- ۳ - ریاضی سواد - (ریاضاتجه سواد) . . . ۲،۰۰۰ »
- ۴ - معلملر ایچین ریاضیات درسینک رهبری . . . ۱،۰۰۰ »
- ۵ - سوادسیزلیق پروگرامی مجموعه سی . . . ۲۰۰۰ »
- ۶ - سوادسیزلیق تسویه عالی غروپلاری
 ایچین هر ایکی دیلده پروگراملار . . . ۴،۰۰۰ »
- ۷ - بویو کلر ایچین عمومی جغرافیا . . . ۱۰،۰۰۰ »

طبع و تالیف ایدیلیور،

- ۸ - اسکی و یگی مقیاسلار . . . ۱۰۰۰۰ نسخه
 ۹ - طبیعیات تدریسی کتابلاری . . . ۱۰۰۰۰ »
 ۱۰ - سواد سیزلار ایچین حساب مسئله لری
 مجموعہ سی (برنجی قسم) . . . ۵۰۰۰۰ »
 ۱۱ - ۲ نجی قسم . . . ۱۰۰۰۰ »
 ۱۲ - یارادیجی یازیلار (مستقل یازیلار) . . . ۱۰۰۰۰ »
 ۱۳ - قومبلقس مہ تودی (اصولی) . . . ۲۰۰۰۰ »

» ۸۳۰۰۰

کتبخانہ و قلوب ایشلرینہ عائد نشر ایدیلیمیش کتابچہ و ورقہ لار .

- ۱۳ - صابر اثرنیک اساس ماہیتی . . . ۲۰۰۰۰ نسخه
 ۱۵ - تبلیغات سچیہ سنی حاوی ورقہ لار (اون نوع) . . . ۵۰۵۰۰ »
 ۱۶ - ایشجی اکینجی قلوبلارنک تشکیلی . . . ۴۰۰۰۰ »
 ۱۷ - قلوب ایشلرینہ عائد ۳۰۰ سوال . . . ۲۰۰۰۰ »
 ۱۸ - بوبوکلر ایچین عالی غروپ مکتبلری . . . ۱۰۰۰۰ »
 ۱۹ - کندلی نک لوتوسی (lotto) . . . ۱۰۰۰۰ »
 ۲۰ - اوروج بایرامی مناسبتیلہ ورقہ لار . . . ۱۵۰۰۰۰ »
 ۲۱ - قادیلار قلوبی نظامنامہ سی . . . ۵۰۰ »
 ۲۲ - ایشجی اکینجی قلوبی نظامنامہ سی . . . ۲۰۰۰۰ »

طبع و تالیف ایدیلمهده اولانلار :

- ۲۳ - کتبخانه لر و اونلاریک تشکیلی . ۱۰۰۰۰ نسخه
- ۲۴ - قلوبلاردا کتبخانه ایشلری و قلوبلاریک تشکیلی . ۱۰۰۰۰ »
- ۲۵ - انقلاب مجموعه سی . ۱۰۰۰۰ »
- ۲۶ - آلمانیا . ۲۰۰۰۰ »
- ۲۷ - له تور و آتؤد بتور (محاضره چی و حاضرین) . ۱۰۰۰۰ »
- ۲۸ - عالی سیاسی معارف اداره سینک فعالیتی حقه ده ورقه . ۱۰۰۰۰ »
- ۲۹ - «رد اولسون سوا سیزلق» نظام نامه سی . ۵۱۰۰۰۰ »
- ۳۰ - «رد اولسون سوا سیزلق» جمعتیقک عضو لری ایچین کتابچالار . ۵۰۰۰۰ »

۱۷۰۰۰۰

تبلیغات لوحه لری و مختلف محاسبه لر ورقه لری .

- ۳۱ - تبلیغات سجیه لی لوحه لر (سوا سیزلیقی تسویه ایشلرینه عائد ۸ شکللی ایکی لوحه) . ۱۲۰۰۰۰ »
- ۳۲ - اوروج بایرامی مناسبتیه لوحه . ۱۲۰۰۰۰ »
- ۳۳ - آذربایجان شوراله شمه سینک ۴ سنه لیکی مناسبتیه لوحه . ۶۰۰۰۰ »
- ۳۴ - محرم مناسبتیه لوحه . ۵۰۰۰۰ »
- ۳۵ - آذربایجان اجتماعی شورا جمهوریتی طبی شوراسینک اوروجلق تیجه سی حقه ده چیقاردیغی قرار . ۵۰۰۰۰ »

- ۳۶ - آذربايجان شورا حكومتى ۱۰ نجى
سەنە سەنە قدر سوادسىزلىقى تسويه ايشارنىڭ
» ۶،۰۰۰۰
۳۷ - بولداش موسى بىكوفىڭ سوادسىزلىقى
» ۱۵،۰۰۰۰
۳۸ - كندلى لوتوسى شىكلى (اراضى قودەئەس
» ۲۵،۰۰۰۰
۳۹ - سوادسىزلىقى تسويه ايشارنىڭ كىندەشى
» ۲۵،۰۰۰۰
۴۰ - قلوب، كىتەبخانە ايشىلىرى حقندە مەخاسبە
» ۱۵،۰۰۰۰

بىكونى ۱۱۲،۰۰۰۰ نەسخە

بونلاردان علاوه تورك دىلندە، كندە تصرفتاتى، صنایع، ھەمكارلار
اتفاقى ھەركانى، قونۇراسيون (استىلاڭ) ايشارى، فرقه خطىركنى،
باموقچىلىق، اېىڭ جىلىڭ و كندە تصرفتاتى قوممونالارى (مىشركىت)
موضوعلارنا غاندى بىر چوق كىتاب ورقەلرنىڭ طبع و تالىف اېدىلمەسى
قىد اېدىلمەشدر.

«رد اولسون سوادسىزلىق» جەمئىيىتى

ھىكومتىڭ ھال ھازىردە كەچىردىكى مالىيە بىھىرانى شىرائىطى
آشتىدا، مىليونلارغا سوادسىز اھالى آراسىندا سوادسىزلىقى تسويه
مىسئەسى كىيى مەم بىر مىسئەلىي ھەل ايتىمكە ھىكومت مەقتدر اولامىاجانى
آشكار بىر مىسئەلدر. بو مىسئەلدە اھالىڭ كندى سېنى، گىنىش كىتەلىي
ايشە جىلب ايتىمك لازىمدر.

بو مەقتىدە قومشو جەمئورىتىلدە بىر صىرا مدنى مەارف، موسەلرى
ناسس ايتىمىشدر كە بونلار ھەقىقتاً «مەركىزى سوادسىزلىقى تسويه
قومىتەسى» نە بويوك مەاونت اېدە بىلدورلر. بويە موسەلردەن بىرىسىدە

«رد اولسون سوادسیزلیق» جمعیتی در. بو جمعیت قوشو جمهوریتلرده، خصوصیه روسیه شورا جمهوریتده کندی فەالیتینی کنیش بیر ساحهده نشر ایدمه یلمشدر. نمونه ایچین بیر رقم آلام ۱۹۲۳ - ۲۴ نجی تدریس سنه سینده فوق العاده قومیسون داخلنده سوادسیزلیقی تسویه ایچین حکومت طرفندن ۴۰۰۰۰ روبله بیر اقلدیقی حالدا «رد اولسون سوادسیزلیق» جمعیتی بوگه ۷۰۰۰۰ روبله ویرمیشدر.

یونلاری نظره آلدیقدان صوگرا بوبله بیر جمعیتک تشکله نه قدر احتیاج اولدیقینی سویله مکه لزوم قالمايور.

بیر دقیقه غایب ایتمهدهن هر ناصیل اولسا «رد اولسون سوادسیزلیق» جمعیتی تشکیل ایتمه کیریشمه لی بز بو ایشده باشلیجا روالاری قضا معارفچیلر مز ایفا ایتمه لیدر لر. بو ایشک ترقی سی قضا معارفچیلر مز بک تشبث و نه نه رزیرلر بندهن آسیددر.

کنیش تبلیغات واسطه سیله کندیلر. آراسندا بو ایشه تشبث و مراق او یان دیرمالیدر. شیمدیلک با کوده موقت زمان ایچین مرکزی بیورو تشکیل ایتمشدر. بو تشکیلاتک کندی مهری، طبع ایدیلیمیش نظامنامه سی، تعلماتلاری، قبض کتابچالاری واردر. بعضی رایونلاردا حتی اوزه کلر بیله تشکیل ایدیلیمیشدر.

اک یاقین کونلرده موقتی بیورو تشبثاتلرنیک حیاته تطبیقنه کیریشه جکزر.

عالی سیاسی معارف اداره سی صدری:

تهزیس و قرار لر.

عمومی شعبه تشکیلات. آذربایجانک اون ییللک شورالاشماسنه دک سوادسیزلیقی لغو ایتمک خصوصنده کی حکومتک همین سنه ۱۸ مارت تاریخلی قراردادی موجینجه و سوادسیزلیقی لغو ایدیچی

مرکزی قومیسونک ۱۹۲۳ نجی ترتیب ابتدگی پلانیک احصائیه معلوماته گوره آذربایجان جمهوریتک شورالاشماسینک ۱۰ سنه لیکنه کییی سوادسیزلیق لغو ایدیلمه لیدر .

آذربایجاندا ۱۵ باشیندان ۲۵ باشینه دک سوادسیز ۸۱۵۰۰۰۰ نفر در . هانسیلار که «۷» تدریس سنه سینه بولنور . ۱۹۳۰ نجی سنه یه دک هر ییل ۱۱۲۰۰۰ نفر سوادلانمالیدر . بوندان اوتری هر سنه ۵۰۱۵ عدد تسویه منطقه لری آچیلمالیدر . بو ایسه ییزم شرائط مزه گوره ممکن دگلدر .

عمومی مکتبلرک مقدارینی ۱۲۰۰ ، معلملرک مقدارینی ۲۸۷۸ و آذربایجانک مادی وضعیتی نظره آلاراق سوادسیزلیغی لغو ایدجی ۲۵ - ۱۹۲۴ سنه سینه گوستریلن مقدار دن تخمیناً آنجاق ۵۰ فائضینی سوادلاندراییلر . بوندان اوتری ۱۲۷۰ تسویه منطقه لری تشکیل اینمه لیدر . هر مکتبه ۲۵ دن ۳۵ کییی مداوم قبول اینمک شرطیه جمیع مکتبلر ده ۴۹۱۸۵ سوادسیزلر جلب اینمه لیدر . گوستریلن ۱۲۷۰ تسویه منطقه لری قضالره تقسیم ایدیکده هر قضانک مادی وضعیتی، گزیده قالماسی، سوادسیزلارک مقداری قضانک و شهرک اقتصادی وضعیتی دخی نظره آلنیرلار .

بوندان علاوه ییزیم کندجیلرک غایت گزیده قلماسینی و بولان مدنی - معارف مؤسسه لرینک ضعیف حالدا بولونمالارینی ، لازمی ادبیاتک اولمماسی و اهالی نک مدنی مرکز دن آیریلماسینی نظره آلاراق هانسیلار که ، سوادلانمیش شخصلر کندی ییلدیگلرینی محکم لشدیرمکه امکان ویرمه یور . بو کا بناء ۲۵ - ۱۹۲۴ سنه سینه هیچ اولمازا ۲۲۰ «آز سوادلیلار مکتبی» عالی درجه لی قضالرده گوستریلن تقسیمات اوزره آچیلمالیدر .

صیرا نومرو	قضانك آدی	سواد سیرالاراك مقداری	قضاوه بوشان مكتبرك مقداری	قضاوه بوشان مكتبرك مقداری	قضاوه بوشان مكتبرك مقداری	قضاوه بوشان مكتبرك مقداری	قضاوه بوشان مكتبرك مقداری	قضاوه بوشان مكتبرك مقداری
۱	آغدام . . .	۷۸۴۵۰	۴۶	۷۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰
۲	آغداش . . .	۲۷۵۰۰	۴۱	۶۵	۴۰	۶۰	۶۰	۶۰
۳	كو كچای . . .	۵۵۶۰۰	۷۱	۱۴۸	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰
۴	سلیان . . .	۵۱۲۰۰	۶۰	۱۱۴	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰
۵	قوبا . . .	۸۶۷۰۰	۱۵۷	۱۷۹	۱۵۰	۱۵۰	۱۵۰	۱۵۰
۶	لنكران . . .	۸۱۵۰۰	۲۷	۱۰۰	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰
۷	شاخی . . .	۴۸۰۰۰	۵۹	۱۰۸	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰
۸	كچه . . .	۹۴۵۰۰	۶۵	۲۷۵	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
۹	زاقاتال . . .	۲۵۲۰۰	۵۰	۱۲۲	۶۰	۶۰	۶۰	۶۰
۱۰	كوردرستان . . .	۱۱۶۰۰	۲۷	۶۱	۲۰	۲۰	۲۰	۲۰
۱۱	قازاق . . .	۹۲۰۰	۵۱	۱۰۱	۷۰	۷۰	۷۰	۷۰
۱۲	جیراتیل . . .	۹۱۰۰	۵۳	۱۲۴	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰
۱۳	نوخا . . .	۴۸۹۰۰	۷۲	۱۵۷	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
۱۴	شامخور . . .	۲۰۰۰	۱۶	۸۸	۵۰	۵۰	۵۰	۵۰
۱۵	نخجوار اولکسی . . .	۴۸۹۰۰	۵۲	۱۵۶	۷۰	۷۰	۷۰	۷۰
۱۶	قاراباغ . . .	۳۳۷۱۶	۱۰۳	۱۷۸	۷۰	۷۰	۷۰	۷۰
۱۷	باکو قضاسی . . .	۲۴۱۰۰	۱۹۰	۱۲۵۶	۲۲۰	۲۲۰	۲۲۰	۲۲۰
۱۸	فاوت اوردو و دمیرولی . . .	—	—	—	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰	۱۰۰
جملتانى . . .		۸۴۲۱۶۶	۱۲۰۰	۳۴۱۵	۱۵۰۰	۱۵۰۰	۱۵۰۰	۲۳۰

قید: همکارلار اتقاقی ، اوردو گنجلر اتقاقی ،
انات شعبہ سی و غیرلریندن احصائیہ معلوماتی اولمادیقیندن
اونلرده کی سوادسیزلرک مقدارینی کوسترک غیرممکندر.
آتقاق عمومی مقدار کوتوریلمشدر.

اصول تدریس حصہ سی: ۱- مرکزی سوادسیزلقله مبارزه
هیئت سوادسیزلفی لغو ایشلرینک اصول تدریس رهبرلیکینی اوز
عهدہ سینہ کوتوریر:

آ- اصول تدریس اوزامات تدریسیه مصلحت ایدیچی سیاهی
ترتیب ایدیور.

ب- معلملر تعین ایدیور. ت- هر قضاده مستند تعلیماتیچی
سواد منطقه لری تشکیل ایدوب اونلر واسطه سیله آز حاضرلفی
اولان معلملر آراسنده حاضرلیق آپاریور. اصول تدریس ایشلری
بارہ سینده مصاحبہ لر، درنکلر تشکیل ایدیور.

۲- سوادسیزلقله مبارزه ایشلری معلملرک ییگلرینی
محکمہ لشدیرمکدن اوتری مرکزی سیاسی معارف ایشلری قوروسی
تشکیل ایدیلیر و اجتماعی تدریس دائره سی قورصلرینده سیاسی
معارف ایشلری خصوصنده بیر نیچه درس مرامنامه یه آرتیریلیر.

۳- مرکزی قضایله صیقنی علاقہ سی اولماقدان اوتری قضا
سیاسی معارف ایشیلرلی سیاسی معارف شعبہ سی مدبری وسواد-
سیزلیغی لغو ایدیچی تعلیماتیچی مرکزیک خرجه کوتوریلیر.

۴- قضالرده اولان مکتبلرک اوزہ رینده مرکزک نظارتی و
رهبرلیکی اولماقدن اوتری مرکز خرجه ایکی نفر گزیچی
تعلیماتیچیلار صاقلانیلیر.

۵- کیچن ییلمر کیی درسلر مادی سوادسیزلیغیک لغویندن

عبارت اولمايۇب درسلىر عىانى كىچىلەرك سىياسى، طىبىى، اجلىماى و كىند تصرفاتى ايشلىرىلە علاقه دار اولمالى در.

همكارلىر اتفاقلىرىنىڭ ايشلىرى. همكارلىر اتفاقلىرى آشاغىده كوستىرلىن ايشلىرى آبارىرلىر:

آ- سوادسىز عضولىنىڭ حسابى دوتىورلىر. ب- سوادمىكتىلرىنى سوادسىز اتفاق عضولى ايله دولدىرمالىدر. ت- درسه دوام اىده نلىر و ترخىص اولئانلار بارمىنده دوزگون حساب آبارملىدرلىر. س- مركزى سوادسىزاقله مبارزه هيشنىڭ تقدىم ايتدىكى مصلحت سىاهىسىله اوز مىكتىلرىنى اوازمات تدرىسىله و تدرىس كىتابلىرى ايله تىجىز ايتمىلىدرلىر. بونىڭله برابر سوادسىزلىقى لغو ايتمىكك تىغىنه و «محو اولسىن سوادسىزلىق» جمىئىتىنىڭ مقصدىنى ائشار ايتمىك اىچىن بوتون قومپانىلاردا اشتراك اتمىلىدرلىر.

سوادسىزلىرى سواد مىكتىلرىنىلە جلب ايتىك خىصوصىنده
۱- سوادسىزلىرى سواد مىكتىلرىنىلە جلب ايتمىككن اوتىرى:
آ- همكارلار اتفاقلىرى، فرقه، جوانلار اتفاقلىرى و اوردونىڭ سىياسى شىبىلىرى واسطىسىله تدرىس سىنەنىڭ اولئده كىنىش قومپانىا آبارماق.

قىد. قومپانىلار، غزىته، درىنكلر، اوزكلر، قلوبلار و قرائت خانەلر كومهالىرى واسطىسىله آبارىلمالىدر همكارلار و فرقه تشكىلاتلىرى قومپانىلارنىدان استفاده ايدىلمەلى در.
۲- فرقه همكارلار شورا اتفاقلىرىنىڭ نمايندىلىرى و كىندچىلارنىڭ اشتراكىلە طىنطنەلى ترخىصلر تشكىل ايتمەلى در.

۳- لايىقنىجه سوادسىزلىقى لغو ايتمىش وطنداشلارە تحفه اولاروق كىتابچىلر، وثىقەر وىرمەلى.

۴- سوادسىزلىقى لغو ايدىجى ايشىنده بىوك فعالىت كوستىرەن

شەخسلىرىڭ ئادەتتىكى قانۇنلارنى يېزىش ھۆكۈمەت واسىتىسى بىلەن غەزەتتە
ئىشارەت قىلىنىدۇ.

۵ - مەكتەپ ئىدارىسى كەڭەشچىسى ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى، قانۇنلارنى
قۇرۇلۇش ۋە باشقا قانۇنلارنى ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى.

اھىيەتلىك ئىشلىرى. تەجرىبە بىلەن ئىدارەتلىك ئىشلىرى چوق
ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى ئۆزىگە
مەھسەت ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى
بىلەن ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى
«مەھسەت ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى»
ب - مەھسەت ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى
ت - قانۇنلارنى ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى
مەھسەت ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى
تەرجىمىسى ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى
ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى.

سودا ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى
ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى ئۆزىگە
تەشكىل ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى.

۲ - سودا ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى
سودا ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى.

۳ - سودا ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى.

۴ - سودا ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى
ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى.

۵ - دەرسلەر ھەپتەدە ۱۲ سائەت ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى
۴ كۈن ئۆزىگە ئولتۇرغان قانۇنلارنى.

۶- ممکن قدر «۲-۵» دك سواد غروپلاری بیر منطقهده بیرله شیرلر. معلملردن بیرى ایشك گوزدل گیدیشى باره سنده جواب دهنده اوامقله مدیر تعیین اولئیور.

۷- آز سوادلیلار غروپنك تحصیل مدتی ۶ آی اولمایدیر. هفته ده «۱۸» ساعت درس آباریلمالیدیر.

۸ - سواد غروپلارینی بیره نارك ییلدیكلرینی محکماشدیرمگدن اوتری آز سوادلیلار غروپى تشکیل اولئیور.

۹ - آز سوادلیلار غروپلرینه ۳۰ - ۴۰ نفره دك مداوم قبول اولئیور؛ استئا بعضاً ۲۰ - ۳۰ نفره دك قبول اولنا ییلر.

۱۰ - بی سوادلار و آز سوادلیلار غروپلاریندا درس لر آنا دیلینده و اکثری ملتلرک دیلینده آباریلمالیدیر.

قید: تورکلر ایله درس لر اسکی الفبا ایله آباریلمالیدیر. یشرلی شرائطه گوره ممکن قدر درس لر یگی الفبا ایله ده آباریلمالیدیر.

۱۱ - بی سوادلار و آز سوادلیلار مکتبلرینه درس لر یشرلی شرائطه گوره زحمتکشلرک راحتلیگی ایچین اڭ الویریشلی وقتده آباریلمالیدیر.

عالی سیاسی معارف اداره سی مدیری: بنیاتوف.

سوادسیزلیگی لغو ایدیجی مرکزی قومسیون صدری:

میرجعفروف.

داقلاد دیگلدیکدن سوکرا قرار ایچون آشاغیده کی آدملردن.

مرکب بیر قومسیون سه چیلیمیشدر:

بونیاتوف، نامازوف، اقدی زاده محمد، موسایوف، حسین بگوف،

علی جبار اسماعیل اوف، الیاس اوف.

۱ - برنجى مادهيه علاوه : يالېگز قضا معارف شعبه لربنه اذن ويريلير كه، محلى قريه يه محسوبا سوادسيزلېغى لغو ايدىجى قورصلارڭ سايى محالرده آر تيرسون . ۲ نجى مادهيه علاوه : قضالرده سوادسيزلېغى لغو ايدىجى قوميسيون اولماليدر ، آشاغيدە كى نماينده لردن عبارت : تبليغات شعبه سيندن . همكارلر اتقاقندن . قاديئالار شعبه سيندن . جوانلار اتقاقندن . سياسى معارف اداره سيندن . قرائت كومه لرى حقنده اولان مادهيه علاوه : قضالرده معين مقدارده قرائت خانه كومالرى تشكىلى عالى سياسى معارف اداره سى طرفندن اولاراق قضا معارف شعبه لرى ، سياسى معارف اداره لرى ، تبليغات شعبه لرى طرفندن محالرى تعيين ايدىلوب اداره ايدىلرلر . لوازمات عالى سياسى معارف اداره سى طرفندن بيراقىلاجاقدىر .

قلوبلر حقنده اولان مادهيه علاوه : قلوبلرڭ انكشافى و اداره اولماسى ايچين عالى سياسى معارف اداره سيندن كومك گوستريليور . هر قضاده غيرى قلوبلر نمونه اولماق اوزره ايكى قلوبه آيرىجه دقت ايدىلير . كىتبخانه حقنده اولان مادهيه علاوه : قضاده نمونه اولماق اوزره مركزى كىتبخانه اولوب اوز شعبه لرىنى تاحيه لرده آچيور . كىتبخانه لر عالى سياسى معارف طرفندن كىتب ، غزىته ، زورناللار ايله تامين ايدىليور .

قوميسيون صدرى : (امضا)

كاتب : (امضا)

مضبطه علاوه نومرو ۲

انشاآت شعبه سى فعاليتى حقنده (مصطفى قولى يىف يولداشك معروضه سى)

صدر: ايمدى اوچنچى مسئله كىچيورز سوز «انشاآت حقنده»
قوميسار قولى زاده مصطفىا يولداشكدر:
(معروضه)

قولى زاده مصطفىا

يولداشلار! معارف قوميسارلىقى نازدنده انشاآت ايچون تشكىلاتىز وارددر. بو تشكىلات مکتبلر تىككمك، مکتبلرى مو ييلهجه تامين ايتكمك كىبى وظيفه لرى متعهددر. بو يىل برنجى صرادا آذربايجانده (۱۰۰) قدر مکتب بناسى دىككمك فکرنده بىز. بو وقته قدر انشاآت شعبه مزده پاره بوقدى. اونك ايچون نه مکتبلرى رهمونت ايدمىيليردك و نه ده يگى بر مکتب بناسى دىكديرمك المزدن كلىوردى. يالگىز شوشا دارالمعلمينىك بناسى رهمونت ايديلمىشدى و بعض مکتب بنالرينده خصوصى ياردمده بولنمشدق. اما اصل انشاآت و تامينات ايشلر مز بوندن صوگره كيدمىجكدر. چونكه ايمدى بىزه معين بر مبلغ انشاآت تاميناتى ايچون پاره براقمىشلردر. كنده لازم اولسه براقه جقلىر. ايمدىكى حالده بو پارا بردن براقيلمه يور؛ حصه حصه براقيله جقدر.

پاره ايله علاقه دار اوله رق مکتبلرى ده بردن بره دىككمه مز ممكن اولما ياجاق ياواش ياواش دىككمه جكز، آنجا ق (۱۰۰) مکتب (۱۰) آبه قدر تمامه يتمه ليدر. بردن بره اشيا و لوازمات يتورمكده چتىندر، اكر هر طرفده بنالر باشلانمىق اولسه اوگشا بىزم اينترنهرلر مزده كفايت اتمه يه جكدر.

اوبرى طرفدن اولجىدە سويلەشكە، مەكتەپ بىنالىرىنىڭ اوچىدە
بىر مەصارفىنى تەشكىل ايدىن داش، كىرىپ، قوم كىيى شىلەر بىرلى
اھالى طرفدن وىرىلمەيدىر بوبوك مەصارفى يەنى اوچىدە ايكى
ھەسە خىرجىدە بىز اوز عەھدەمىزە كوتوربورىز.

بورادە بونىدە علاوہ ايدەيمىز كە اھالى يە غائىد اولان مەصارفى
بونونە كوتورمەيەن بىرلەردە مەكتەپ بىناسى دىكىلەمە چەكلىرى.

ايمىدىكى ھالەدە بىر چوق قىزارىنىڭ، كوپلەرنە مەكتەپ بىنالىرى
ياپىلمىغە باشلامىش بوشكا بىر طرفدن بىرلى اھالىنىڭ كومىكى سەبب
اولمىشىدىر. بىر طرفدەندە اوراللىق بىناچە چوق قىيىر اولدىغىنى نەزەر
آلارنى بىر نەچى سەرمە قويىمىش.

بەئى قىزارمىزە واردىر كە فوقالەدە ضرەدىدە و' خرابەدىر؛
بىز بىلبورىز كە اوراننىڭ اھالىسى اوزى ھېچ بىر مەصارف ايدەمەيە چەكلىرى؛
اويلە قىزارمە مەكتەپ بىناسى بىزىم طرفمىزدىن ياپىلە چەكلىرى قىزارلىق
بىر قەسمى ايكىنچى سەرمە بىراقىمىش دىدىك. اما اولنەردەدە باشلامالى بىز،
اون آيە قەدەر بوتون قىزارمىزە بوتون بىنالىرىمىز تامام اولە چەكلىرى.

سەزە ھانكى قىزارمە تامام مەصارفى ھەكۇمەت عەھدە سەندە اولەرق
بىنالى ياپىلە چەكلىرى، ھانكىسەندە ايمىدىكى ھالەدە بىنا ياپىلبور، و
ھانكىلىرىدە ايكىنچى نوبەيە قويولمىشىدىر، اونى اوقوبورم: (چەدول)
يولداشلار، انشاآت قومىتەسىنىڭ بىر وظيفەسىدە مەكتەپلىرى سەرمە
ولۇھەدىن تەمىن ايتەملىرى. بىزىم ايمىدىكى ھالەدە مەشار ھانە و
دولكەر ھانەمىز واردىر؛ او بووقتە قەدەر خەسسى ھەكۇمەت سەرمە
ايدى، بىز ياقىندە اونى اوز اھتیارمىزە كوتوربور، اصلاح ابلەدىك،
شىمىدى ايشلەيبور، تاختە دوغرىبور او فابرىقامىزە (۱۵۰۰) قەدەر
سەقامىا و لۇھە وىرە چەكلىرى. او اسقامىالىرى و لۇھەلىرىدە بىز
قىزارمە كوتورمە چەكلىرى، اننىڭ زىيادە، مەھتاج اولان قىزارمە قاپاقچە

وبره جکز، ایکنجی درجه ده احتیاجی اولان قضالردن ده برنجی نوبه ده بنا تیکلمه بن او بزداره ایکنجی نوبه ده بنا یاپیلان قضالره وبره جکز.

فابریقامز برده مکتب بنالری یایمق ایچون تاخته دوغرابور؛ چونکه بز بعض قضالرده محیط ایجابی اوله رق مکتب بنالری تاختادان یابدیرمه قرار ورمیشز.

ولداشلار ییلورم ابدی بو سقامیا مسئله سنده اوستمه دو کیله جکسکز، نیچون بزم قضایه آز دوشدی، نیچون داله قالدی دیه جکسکز. شیه سز بو هجومکز دوغری اولما یاجاقدر. چونکه (۴۰) یگ سقامیا به آذریایجانک احتیاجی واردر. بو قدر احتیاج بردن بره تأمین ایدیله مز. بو قدر ییللمیسکز که بز مویدیلدن مکتبلی تمین ایچون چالیشبورز یولداشلار کوربورسکز انشآت شعبه سی ایشله یور مکتب بنالری یابدیربور؛ مویدله حاضرلابور آنجاق بو قدر احتیاجلرک هبسی بزم طرفمزدن اوده نهمیه جکدر. برلی حکومتلرک برلی اهلانک مالیه به اعانه سی لازم در. بوکا چالیشجفکزه ده قوی امیدمز واردر.

اجلاس انشآت حقنده اولان دافلادینی ترییه اجتماعیه شعبه سی نك دافلادینه قرار ایچون سیجیان قومیسونه حواله ایدبور. قومیسونک آشاعیده کی قراری اجلاس عمومی طرفدن قبول اولوبور.

(قرارلر)

۱- انشآت شعبه سی نك فعالیتی تقدیر اولوبور؛ کله جک فعالیت حقنده کی بلانی موافق تا ییلبور.

۲- مکتب بنالری یایمق خصوصنده اهالی عهده سنه دوشن مصرفلرک اونلر طرفدن اوده نهمیه سی یعنی بنالره لازم کان طاش.

کیربیچ، قوم کی برلیر طرفندن ویریلمه سی خصوصنده معارف قوملری بوتون وارلقاریله چالیشه ققدرلر.

۳- کویلرده حکومت کوستردیکی تپیده و مکتب یابدیرماق ایچون اهالی بی تشویق و ترغیب ایلامک یولنده چالیشمیی، معارف خادملى بویولترینه کوتور یورلر.

۴- بعض مهم وقتلى مکتب بنالرینگ تعمیرندن اونری پاره بر اقلیمه سیچون معارف قومیسارلقى سونار قوم غندنه تشبیه بولنمه لیدر.

مضامینه علاوه ۴

V

۱۹۲۴نجی ییل یای پداغوزی قورصلاری حقنده

ویردیف حیدر یولداشک معروضه سی.

(معروضه)

آذربایجاندا تعلیم تربیه ایشلرینگ ایی بیر یولا قویولماسی ایچین ائهم مسئله لر دن بیرى معلملرله آباریلان سیاسی و مه تود ایشلریدر. بوتون دورلرده و بوتون حکومتلرده مدنی مرکز لر دن آیری دوشمیش کوی معلملى قورولتای، قوشرانس و هر دورلو عمومى معلوماتلى قورصلارا محتاج بولونمشلاردر. اونلار قورص و قوشه رانسالاردا پداغوزینگ یگی موفقیتلریله تانیش اولیور و بیر آرایا توپلانماقلا مکبلرده قازاندىقلاری تجربه لرینی یکدیگرینه نقل ایدیور، کندیلرینه معارف و مدنیتدن اوزاق اولان قارانلق بوجاقلاردا ایشلرینی دوام ایتدیره ییلمک ایچین ضرورى اولان علمی معلومات و اعتبارلار کسب ایدیور. نهایت، ائک باشلیجا و مهم اولان سیاسی تربیه ده الیه ایدیورلر. همان - همان سکسان قاضی آذربایجان

شورالاشاندان سوڭرا قىسا مدتلى پىداغوزى قورصلارى يىتىرمىش اولان كىچ آذىربايجان مەملىرى بو فوتقەرانس و قورصلارا پىك كىسكىن يىر. احتىياج حس ايدىيورلر.

۱۹۲۴نجى يىلىك بارىندا كىچىن يىللرە مثال اولاراق عالى تىرىيە اجتماعىيە شەبەسىنىڭ قارشوسىندا، مەملىرىك مەلوماتىنىڭ آرتىرىلماسى، سىياسى تىرىيەسىنىڭ چوغالماسى و اولارنىڭ ايشىچى-كوپلى جەمئورىيىتىدە اجتماعى تىرىيەنىڭ بوتون سىستەمى قورولمىش اولان اساسى غايەلەر روچىنىدە حاضىرلانمىسى ايجىن فرقه تشكىلاتلارى ابلە صىقى علاقىدە اولاراق جەدى صورتىدە چالاشماق مىسئەسى دورىيوردى.

عالى تىرىيە اجتماعىيە شەبەسىنىڭ اولجە حاضىرلانمىش اولان بلانىيە كورە قورصلار آچىلمىش بولنىيوردىلار. بو قورصلار يالڭىز مەملىرى ايجىن دىكل، كىدىسىنى پىداغوزى فەالىيەتتە حاضىرلاماق آرزوسىندا اولان آداملار ايجىن دە احضار ايدىلمىش ايدى.

قورصلار آتىدە كى منطقهلردە آچىلمىش ايدىلر:

۱ ئىكراند - ئىكران و سلىان قىزالرىنىڭ مەملىرى ايجىن؛
۱۴۲ نفرلك (بونلاردان ۴۷ نفرى يىكى ايدى).

۲ قوبادا - قوباء شىماخى قىزالرى و داغىستان جەمئورىيىتى مەملىرى ايجىن؛ ۲۷۵ نفرلك. (بونلاردان ۱۵۰ نفرى يىكى ايدى).
۳ - نوخودا - نوخو، آغداش و زىكر ئالا قىزالرىنىڭ مەملىرى ايجىن؛ (۱۰ نفرلك عالى قورص) ۱۳۷ نفرلك. (بونلاردان ۴۱ نفرى بىگىدر).

۴ - گىنجە - گىنجە، شامخور، كوگچاى، قازاخ قىزالرى و نىخجوان جەمئورىيىتى مەملىرى ايجىن؛ ۳۸۷ نفرلك. (بونلاردان ۱۳۲ نفرى يىكى در).

۵ - شوشادا - شوشا، آقدام، حیرائیل قضالری و کوردستان
معلمری ایچین، ۱۸۲ نفرلک. (بونلاردان ۶۲ نفر یگی در.)

۶ - زکرقالاده - زکرتالا قضاسی ایچین ۸۰ نفرلک.

۷ - سته پانکه رتده - داغلق قاراباغ معلمری ایچین ۴۰ نفرلک.
(سابق خان کندی)

قورصلاردا اشتغالات تموزک ۱- یندن باشلامالی ایدی، فقط
عالی تربیه اجتماعیه شعبه- یندن آصیلی اولمایان سیلره گوره بیر
آزگهچ باشلانیدی. قورصاتلار مکتب بنالرینده بیرلشمش ایدیلر.
قورصلاردا آتیده کی قنلر تدریس ایدیلریدیلر:

۱ - طبیعیات.

۲ - مه تودیق ایله ریاضیات.

۳ - مه تودیق ایله تورک دیلی.

۴ - اجتماعیات.

۵ - بداغوزی.

۶ - سیاسی معارف ایشی.

۷ - ژیمناستیک (تربیه بدنیه)

۸ - یگی تورک الفباسی.

بروغرامدا قید ایدیلشمش عادی اشتغالاتدان باشقا قورصاتلاردا
آتیده کی مسئلهلر اوزرینه محاضره لر ویریلیمیشدر.

۱ - زحمت - مساعی مکتبی حقنده.

۲ - مکتب حفظ الصحه سی » »

۳ - ایصیتما (قیزدیرما) » »

۴ - داخلی خسته لقلر » »

۵ - مکتب کار گذارلی » »

۶ - اولکه شناسلق » »

۷ - کوی تصرفاتی » »

۸ - اجتماعی سفورطه و سائرہ » »

قضا فرقه قومیتلری نمایندهلری طرفیندن ده سیاسی و دین علیهنه اولان مصاحبهلر ترتیب ای دیلمیشدر.

قورصاتلاری درنهک ایشلرینه دوغرو اولاراق آلیشدیرماق ایچین معلمارک رهبرلگیله ریاضیات، طبیعیات، سبور، اجتماعیات - ادبیات و درام درنگلری تشکیل ای دیلمیش ایدی. قورصلاردا درنهک ایشلری بک موفقیتلی کپچدی، قورصاتلار بونگلا چوق مرافلانیر دیلار. ریاضیات، طبیعیات، اجتماعی - ادبیات کییی فنی قومیسونلار تشکیل ای دیلمیش ایدیلر. بو قومیسونلار هر معلمک ایش پلانی تی دقیق ای دیور و پروگرام - مه تود مسئله لرینی مذا کره ای دیوردیلر. بو قومیسونلارک ایشلری سایه سینده قورصلاردا کی اشتغالات بک نتیجه پذیر اولدی. آغستوسک ابدالرینده همان هر قورصک نزدینده قورصاتلاریک تطبیقات درسلری ایچین ۳-۴ غروپلی بیرینجی درجه لی مکتبلر تشکیل ای دیلمیش ایدی. اجتماعیات و طبیعیات داندا نمونه درسلری ویریلیر ایدی. قورصلارک نهایتنده بوتون قورصاتلار طبیعی معاینه ای دیلیدیلر. معاینه بک چوق فائض (۷۵%) ایصیتما خسته لقی بولدی.

کیچهن بیللرده معلملر قورصلارا احتیاج یوزیندن گیدیوردی سئلرده ۱۹۲۴-نجی بیل یای قورصلاریندا معلملر ایشجی کوبلی حکومتی قارشوسیندا کندی وظیفه سنی شعورلی بیر صورتده تقدیر ایده رهک کندی داشیدینی معلم آدینی بو کسه لیمک ایچین توپلانمشیدیلار. قورصلارا اولان میل و رغبت او قادار چوق ایدی که قورصلارا دعوت ای دیلمیش معلملردن باشقا قورصلاردا سربست - مداوم

VI

مضطبه علاوه ۵

نشریات شعبه سی حقنده

(جليل محمدزاده يولداش معروضه سی اوزه رينه چيقاريلان قرارلر)

۱ - کوردستان قضاسى نك فقرالفنى نظره آلاق اورايه مجانى كتاب براقمق ايچون باره براقيلمه سيندن اوترى سوونار قوم غندنده تشبثانده بولونيلسون .

۲ - انرلر كوزلشمه، ديلجه و مندرجاتجه مكممل لشمه سی ايچون بوتون معارف خادملرى تنقيده اشتراك ايتمه ليدر.

۳ - معارف مدنيت زورنالى قضالرده صانديراجق، عمومى بر زورنال حالته كتورمك ايچون اوڭا عمومى، حتى ساده ديلده مقاله يازمق خصوصنده معلملر وار قوملرينى صرف ايله مه ليدر.

۴ - نشریات نك اساسى اولان ديل و املا مسئله سنده اتحاد عمله كتورمك ايچون معارف قوميسارلقى بر آن اول ايشه باشلامه ليدر.

۵ - مهم كتابلر تاليفى اتاسنده قاباغجه مسابقه اعلان ايديلمه ليدر.

VII

مضطبه علاوه ۶

دارالمعلمينلر معارف فكرلى مركزى اولماليدر .

(سبحان ويردى خانوفك معروضه سی اوزه رينه قبول ايديلن تيزس و قرارلر).

۱ - دارالمعلمين و دارالمعلماتلر هم كنديلرينده طوبلانيلان حاضرلقى معلم قوملرينك موجوديته بناء و هم ده فيزيق، كيميا، لابوراتوريالارى، تاريخ - طبيعيات قاينه لرى و كتبخانه لرله تجهيز اولونديقلارينا گوره قضا مركزلرينده مهم يئر دوتديقلاريندان معارف مفكوره لرينك مركزى اولماليدر.

۲ - آذربایجان معلملرینک اکثریتی گودک وقلی قورصلاردا تحصیل آلدیقلاریندان لازمی خصوصی به داغوزی تحصیل و حاضرلقلری یوقدر، بو قادار که: یگی به داغوزی جریانلرینی کندی کندینه تحصیل اصولیه هضم ایدمه زلر. بونا بناء منتظم و دائمی صورتده بونلرک فعالیتلرینه رهبرلیک گوستریلمه سی لازمدیر.

۳ - معارف قومیسارلیغی گودک وقلی قورصلار آچماق و قورانسالار ترتیب ایتمک ایله معلملک کتله سینک عمومی تسویه سینی قالدیرماق ایچین نوع به نوع تدبیرلر گوربور، آنجا یگی حیاتیک نتیجه سی اولاراق یگی مکتب حیاتیله علاقه دار و مربوط بیر چوق یگی مفکورملر مثیدانه چیقاریبور. بو مفکورملر او قادار کلی و بعضاً او قادار مختلف و مرکب درلر که، گودک مدتلی حاضریق دورلرینه بونلاریک آز قوه لی معلملر طرفیندن بللیشمه سی ممکن ده گیلدر.

۴ - دارالمعلمین و دارالمعلماتلر یگی معلم حاضرلایان بیر اوجاق اولدیقلاری حالدا یوقاریدا سویله نه ن مفکورملریک آذربایجان معلملیگی آراسیندا اتشار تاپما سی مسئله سینده بیگانه و اشتراکسیر قالامازلار و قالمالیدرلار.

۵ - گوستریلن به داغوزی رهبرلیکینی کندی دائره لرینده ایفا ایدمه یلمک ایچین هر بیر دارالمعلمین و دارالمعلمات یگی مثیدانه آتیلیمیش و حلی لازم گلن مفکورملری اولجه کندیس ی بوتون تفصیلات و تفرعاتیله هضم ایتمه لیدرلر. هر بیر سواله دوزگون جواب حاضرلادیقدان سوگرا مثیدانه آتیلان مسئله لریک تطبیقی ایچین بلان و بوللر ترتیب و تطبیقینه گهریشمه لیدرلر.

۶ - هر بیر دارالمعلمین و دارالمعلمات رهبرلیک ایتدیگلری منطقه لری معین مقدارلی مکتبلر اولماق اوزده ده دائره لره تقسیم

ایتمه‌لی و قضا معارف شعبه‌لری یازدیجه‌لیه دائره قونفراتسلاری
چاغیرمه‌لیدرلر. همین قونفراتسلارده معلملر معروضه‌لر، ریفه‌راتلار
ویرمه‌لی، مرکب اصول و سیاحت اصولی کییی یگی اصوللری
ایضاح ایتمه‌لی، باکلیش باخود شبه‌لی مسئله‌لری آیدنلاشدیرمالی
و اونلاریک دوغرو حقی ایچین عملی بوللار و واسطه‌لر
گوسترمه‌لیدرلر. عین زه‌اندایکدیگرینه یاقین مکتبلر آراسیندا
درنه‌کلر تشکیل الممه‌لیدرلر که، بوراده باجاریقلی عضولر
معروضه‌ده بولونسونلار.

۷ - معلملری مراقلاندیران نوع به‌نوع - والره جواب ویره
یلمک ایچین هر بیر دارالمعلمین نزدینده قونسولناسیون بیورولاری
تشکیل ایدیلمه‌لیدر: مخبرات، سیلیثوغرافیا و غیره کییی.

۸ - دارالمعلمین و دارالمعلماتی کند مکثینه صیغی بیر
صورتده باقینلاشدیرماق ایچین و دارالمعلمینلریک صوگ صنف
طلبه‌لرنی کند مکثی ابله آشنا ایتمکدن اوتری دارالمعلمینلر
کندی طلبه‌لیله کند مکتبلرنه گشتمه‌لیدرلر و همان زمان
گئذیلن کندیک دائره‌سینده بولونان معلملریده اورابه دعوت
ایدوب طلبه و کند معلملریله آشنا اولوب بیر یترده اولجه‌دهن
تعیین ایدیلیمیش و اوراده چیقان مسئله‌لری مذاکره ایتمه‌لیدرلر.

۹ - هر بیر دارالمعلمین بیرینجی و ایکیینجی درجه مکتبلریک
قباقه گئندن معلملریندن لیقنورلر قوه‌لری تشکیل ایتمه‌لیدر.
بولیقنورلر معلملیگی مراقلاندیران غیر مرکب مسئله‌لر خصوصنده
معروضه‌لر ارقومالیدرلر.

۱۰ - هر بیر دارالمعلمین و دارالمعلماتده به‌داغوژی و
مه‌تودیک درنه‌کلری تشکیل ایدیلمه‌لیدر.

۱۱ - هر بیر فعالتم، دارالمعلمین و دارالمعلماتلر قضا معارف

شبهه‌سی، معارف خادم‌لری اتفاق‌ی و دیگر اجتماعی و مدنی
مؤسسه‌لرله مشترک آبارمالیدرلر.

**قومیه‌سیه طرفیندن علاوه اولونان و قورولتای طرفیندهن
قبول اولونان قرارلر :**

۱ - گوسته‌ریلن ته‌زیسلر معارف قومیسارلیغی طرفیندهن
آیدینلاشدیریلاراق اینستروکسیالر ترتیب ایدیلین و تطبیقی ایچین
دارالمعلمینلره گونده‌ریلسین.

۲ - ته‌زیسلرده گوستریلن وظیفه‌لریک عمله کتیریله ییلمه‌لری
ایچین دارالمعلمینار و یانلاریندا کی نمونه مکتب‌لری یگی طلبانه موافق
صورتده معارف قومیسارلیغی طرفیندهن یگیدن تشکیل اولونسون.
کند نصرفات صنایع -- و یگی درس اصوللری نقطه نظریله
بروغراملارلا باقیلاراق یگی‌دهن ترتیب اولونسون. عین زماندا
دارالمعلمینلرده صنایع شبه‌لر و کندی تصرفاتلری قورولسون.

۳ - گوستریلن په‌داغوزی وظیفه‌لر اجرا ایدیلن زمان وجود
اولان یشلرده نمونه - تجربه مؤسسه‌لریندهن استفاده ایدیلهره‌ک
مذکور مؤسسه‌لریک اشتراکیله فعالیت آباریلین.

مضطه‌یه علاوه - ۷

مرکب اصوله عائد

VIII

یگی اصوللر حقنده.

(قرارلر)

۱. روسیه معارف قومیسارلغی حکومت علمی شورامینیک (قوسک)
ترتیب ایندیکی یگی واحد زحمت مکتبی بروغرامیله، معلم
کله‌سنی یاقین مدته و اساسی صورتده تائیش ایتمه‌لی. بو شرطله

۶۹۲۵ - ۲۶ تحصیل سنهسی ازلنه قدر یگی بروگرام قوملیقس (مرکب) اصولیه آشنا ایدلمهش بر معلم قالماسین .

۲. حاضر کی ۱۹۲۴ - ۲۵ سنهسندن اعتبارا ممکن قدر یگی بروگرام تطبیق ایدلمه که باشلانمالی تطبیقات بیوک مرکز لرده حاضرلانش معلم قوهسی اولان مکتبلرده یا خصوصی نمونه تجربه مکتبلرینده آباریلمه لیدر .

۲. خلق معارف قومیسارلغینیک - علمی مهتودبق شوراسی همین تحصیل سنهسی نهایتده برابلیک تجربه لرینی حساب آلوب یکونلاشدرمه کی برلردن کن تجربه لره استاد ۱۹۲۵ - ۲۶ سنهسینه اطرافلی تحلیل اولتمش بروگرام لار ترتیب ایتمه لی و معارف قومیسارلغی قوللیقیاسنه (هتینه) تصدیق و حیاته کیرمک ایچون تقدیم ایتمه لیدر .

سیاحت اصولنه عائد

۱. بتون مکتبلر همین تحصیل سنهسنگ اولندن اعتبارا سیاحت اصول و ایشلرینی آبارمغه باشلاما لیدرلار. همین سنه نوایر آینک ۱۵ ندن کیچ اولما یارق قضا معارف شعبه لرې معارف قومیسارلغنگ دهریقیتولری اوزره کندی قضالری دائره سنده . یابلمه سی لازم کن سیاحت پلاتی معارف قومیسارلغنه تقدیم ایتمه لیدرلر .

۲. همین پلانلار معارف قومیسارلغی طرفندن تصدیق اولندقدان سوکرمه معارف شعبه لرې قظمی صورتده همین پلانلار اوزره سیاحت طهرزینی تطبیق ایتمه لیدرلر ، و هر سنه یاریسی نهایتده باش اجتماعی تربیه دائره سنه بو خصوصدا آباریلان فعالیت حقنده معروضه تقدیم ایتمه لیدرلر .

IX

مضطلعه علاوه نومرو ۸

مکتبار و کند تصرفاتی میلنی یوروتمک خصوصیه

یولداش مصطفی قلی یفک معروضه-ی

(قرادرل)

۱- دارالمعلمین پروگراملرینه تهرفت درسلی علاوه ایدلمه لی
یوتون دارالمعلمینلر نزدنده تصرفات یراری علاوه گنوزملی، تصرفات
اولان یرلریده اهمیت ویرلمه لی در.

۲- تمخنیقوملر قضالرده تصرفات تمایله رهبرلک اتمه لی در.

۳- تصرفات تمایلی ایچون اثرلر طبع ایدلمه لیدر.

۴- بوسنه آنجاق تصرفاته بلد اولان معملری بولتان مکتبلرده
تصرفات تمایلی کیچیرمیلیدر.

۵- عائله تصرفاتلری ایله کند مکتبی آراسنده علاقه پیدا ایدیلد کند
چیقاجاق به داغوزی تیجارینی آکلاق ایچون بض کند مکتبلرینه
بوعلاقه اشتراک ایتدیروب تجربه یابدیرمیلیدر.

۶- آذربایجانک یر نیچه یرنده (کند جوانلر مکتبی) تشکیل
ایتمه لیدر.

۷- تصرفات تمایلی مسئله سنده آغرانوملری ده اشتراک ایتدیرمکه
باقمه لیدر.

۸- تصرفات تمایلی حقنده یغی مکتب ژورنالنده مقاله لر درج
ایدیلسین.

مصلو مدیر: مصطفی قلی یف